

ADVIES

“Opleidings- en certificeringsregeling voor ringers”

Bestuur Ringersvereniging
Mei 2016

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING EN LEESWIJZER	3
1. AANLEIDING	5
2. WERKWIJZE EN UITGANGSPUNTEN	6
2.2 Werkwijze	6
2.2 Uitgangspunten	7
2.3 Beroepsringers versus vrijwillige ringers	7
4. HUIDIGE OPLEIDING EN CERTIFICERING	8
5. RAAMWERK VOOR HET OPLEIDINGS- EN CERTIFICERINGSPROCES	9
6. ADVIES	11
5.1 Certificeringsmodel	11
5.2 Terminologie: definities, eisen en bevoegdheden	11
5.3 Wettelijke en interne status	16
5.4 Aantal helpers, aspirant-ringers en gasten	16
5.4.1 Per ringer	16
5.4.2 Per mentor en opleider	18
5.5 Leeftijd en toestemming	19
5.5.1 Leeftijd	19
5.5.2 Toestemming	19
5.6 Wettelijke aansprakelijkheid & ongevallen	20
5.7 Werken in ringgroepen en ringerscontactgroepen	20
5.8 Stapeling van machtigingen	21
5.9 Opleiding	22
5.9.1 Opzet opleiding	22
5.9.2 Aanmeldings- en opleidingseisen	22
5.10 Examinering	27
5.11 Bijscholing & certificering	28
5.11.1 Voor alle ringers	28
5.11.2 Veldtoets	29
5.11.3 Bijscholing en studiedagen	29
5.11.4 Certificeringscyclus	30
5.12 Communicatie	33
5.13 Handhaving, plaatsing, klachten & bezwaren	33
5.14 Ringershandboek (“kwaliteitshandboek”)	34
5.15 Overig	35
6. DANKWOORD	35

Bijlage 1. Achtergrondinformatie en argumentatie – opleidings- en certificeringsregeling voor vrijwillige vogelringers	37
Bijlage 2. Achtergrondinformatie over certificeringsnorm iso-9001	39
Bijlage 3. Op dit moment binnen vogeltrekstation aanwezige documenten rond opleiding, examinering, aanvragen en verlengen van machtigingen en certificering	45
Bijlage 4. Samenvatting opleiding en certificering in Nederland, België, Zweden, Duitsland, Verenigd Koninkrijk, Frankrijk	47
Bijlage 5. Ringen ten behoeve van wetenschappelijk onderzoek – schets van mogelijke Projecten	57

SAMENVATTING EN LEESWIJZER

Op verzoek van het Vogeltrekstation heeft het bestuur van de Ringersvereniging zich de afgelopen 1,5 jaar samen met haar leden gebogen over de mogelijkheden om te komen tot een goede opleidings- en certificeringsregeling voor de vrijwillige medewerkers (ringers) van het Vogelstation (Hoofdstuk 1, 2, 6; bijlage 1). Het onderhavige advies (hoofdstuk 5) is daarvan het resultaat.

Aan dit advies liggen de resultaten van een in 2014 onder de leden van de Ringersvereniging gehouden enquête, bestaande documentatie over opleiding en certificering (hoofdstuk 3, bijlage 3, 4), verplichtingen die aan ringers worden gesteld vanuit de relevante wet- en regelgeving (bijlage 1), en de opleidings- en certificeringspraktijken in de groene sector (hoofdstuk 4, bijlage 2) en in de ons omringende landen (bijlage 4) ten grondslag.

Het advies beoogt te komen tot een intern en extern te controleren, eensluidende en voor iedere ringer gelijkwaardige opleiding- en certificeringsregeling die zo is opgesteld dat daarmee de kwaliteit van de door de ringers te verzamelen gegevens zodanig wordt verhoogd en geborgd dat deze volledig voor wetenschappelijke doeleinden gebruikt kunnen worden. Er is daarbij niet gekozen voor het opzetten van een nieuwe regeling, maar voor aanscherping, verduidelijking en waar nodig aanvulling van de bestaande opleiding en certificering. Immers, de daarbij behorende praktijk is in ons land al redelijk van opzet en binnen het vrijwillige ringerscorps ook redelijk goed ingeburgerd.

Het advies gaat uit van een model (hoofdstuk 4) waarbij een aspirant-ringer na een gedegen praktische en theoretische opleiding (hoofdstuk 5.9) afgerond met bijbehorende examens (hoofdstuk 5.10) een jaarlijkse machtiging tot het vangen en ringen van vogels – bij voorkeur in het kader van een van de projecten van het Vogeltrekstation – kan aanvragen. Vervolgens geldt voor alle machtigingshouders (nieuwe en bestaande) een permanent bijscholings- en certificeringstraject (hoofdstuk 5.11), waarbij binnen een vaste certificeringscyclus (hoofdstuk 5.11.4) naast het volgen van bijscholings- en studiedagen (hoofdstuk 5.11.3) ook met goed gevolg een veldtoets (hoofdstuk 5.11.2) afgelegd dient te worden op grond waarvan de jaarlijkse machtiging verlengd kan worden.

Een belangrijk aspect in de regeling betreft kennisoverdracht die vooral een intern proces betreft waarbij onderlinge kennisuitwisseling tussen ringers en aspirant-ringers en ringers onderling tijdens zowel opleiding als certificering cruciaal is (hoofdstuk 5.1, 5.2, 5.9, 5.10, 5.11; bijlage 1, 2). Om deze kennisoverdracht te maximaliseren wordt voorgesteld alle ringwerk binnen lokale of thematische ringgroepen onder te brengen en bredere, regionale of provinciale ringerscontactgroepen in het leven te roepen waarin een aantal ringgroepen (naast nog aanwezige individuele ringers) samenwerken (5.7).

Om bovenstaande in goede banen te leiden wordt een deels nieuwe, vaste terminologie voor alle binnen de regeling te hanteren definities, eisen en bevoegdheden voorgesteld (hoofdstuk 5.2). Ook onderwerpen als wettelijke eisen en mede daaraan gerelateerde onderwerpen (hoofdstuk 5.3 – wettelijke status, 5.4 – aantal personen die de ringer kunnen bijstaan, 5.5 - leeftijd waarop men ringer kan worden, en 5.6 – aansprakelijkheid en ongevallen) komen aan de orde, naast een voorstel tot stroomlijning van de externe communicatie door ringers (hoofdstuk 5.12) en het vastleggen van

alle benodigde documentatie en protocollen in een kwaliteitshandboek (hoofdstuk 5.14). Omdat een goede regeling staat of valt met duidelijke regels voor handhaving en een interne klachtenprocedure wordt ook daarvoor een voorstel gedaan (hoofdstuk 5.13). Om de kwaliteit van het ringwerk te optimaliseren en onderlinge geschillen te beperken wordt voorgesteld nieuwe aanvragen tot opleiding te laten beoordelen door een Plaatsingscommissie, en onderzoek dat buiten de reguliere projecten van het Vogeltrekstation valt (bijlage 5) te laten beoordelen door een wetenschappelijke commissie (hoofdstuk 5.13).

Een speciale opmerking betreft een steeds weer terugkerend discussiepunt over het vooral door de wat oudere ringers beoefende “vrije ringen”. Hierbij mogen middels een algemene machtiging in principe alle vogelsoorten in het gehele land worden gevangen en geringd. Het betreft een type machtiging die nu al in steeds beperktere mate wordt uitgegeven. Hieraan gerelateerd is de neiging tot het stapelen van machtigingen om toch steeds meer soorten en/of op meer locaties te mogen ringen (hoofdstuk 5.8). Dit “vrije ringen” lijkt op het eerste gezicht door de in het advies voorgestelde aanpak te worden beperkt. Binnen de voorgestelde regeling is het “vrije ringen” inderdaad niet meer aan individuen gekoppeld maar vooral wordt geborgd door middel van (vergaande) samenwerking binnen ringgroepen en ringerscontactgroepen (hoofdstuk 5.7). Daarin zullen – bij een afgewogen besluitvorming over toelating van nieuwe ringers (hoofdstuk 5.13) – immers verschillende typen machtigingen aanwezig zijn. Het benodigde ringwerk kan dan binnen de groep verdeeld worden en tippen ringers elkaar als er ergens iets te ringen valt. Er wordt verwacht dat op die manier dicht bij de resultaten van het vrije ringen kan worden gekomen, maar dan wel met een betere borging van kwaliteit dan tot nu toe het geval was.

Vanzelfsprekend kunnen de voorgestelde aanpassingen niet van de ene op de andere dag worden doorgevoerd, nog afgezien van het feit dat een aantal punten waarvoor dit advies slechts richtinggevend is nog verder dienen te worden uitgewerkt. Daarom wordt voorgesteld hiervoor een stappenplan met deadlines te ontwikkelen. Op grond van dit stappenplan kunnen dan over een tijdsspanne van maximaal tien jaar alle benodigde aanpassingen aan de regeling ingevoerd worden (hoofdstuk 2). Hierbij dient voorrang gegeven te worden aan alle aspecten betreffende nieuwe (aspirant-)ringers, zodat zij zo snel mogelijk volledig voldoen aan de nieuwe regeling. Voor bestaande ringers wordt een overgangsregeling voorgesteld waarbij ook zij na uiterlijk tien jaar volledig aan de nieuwe regeling voldoen (hoofdstuk 5.11.4).

1. AANLEIDING

Eind 2014 heeft het Vogeltrekstation/NIOO-KNAW (NIOO: Nederlands Instituut voor Ecologie – KNAW: Koninklijke Academie voor Wetenschappen) het bestuur van de Ringersvereniging (RV) gevraagd te komen met een **advies voor het verbeteren van het bestaande certificeringssysteem voor nieuwe en bestaande ringers**. Omdat ook de opleiding een belangrijk onderdeel hiervan vormt, wordt in het advies gesproken over de **“Opleidings- en certificeringsregeling voor ringers”**.

Dit verzoek was gebaseerd op de inmiddels in de branche breed gevoelde noodzaak het **kwaliteitsniveau van het ringwerk verder te verbeteren en beter te borgen** (zie ook Bijlage 1). Hierbij wordt niet alleen gedacht aan het ringwerk van nieuwe ringers. Ook voor bestaande ringers dringt het besef steeds meer door dat er nog wel een stap in het verhogen van het wetenschappelijke niveau van een deel van de ringers gemaakt zou kunnen en ook moeten worden.

Bij het verzoek speelden ook de uitkomsten van de door het bestuur van de RV gehouden enquête onder de leden (¹) een rol. In deze enquête werden leden (allen ringers, geen ringers in opleiding) bevraagd over hun ervaringen met en wensen voor het certificeringssysteem dat sinds 2001 in gebruik is (de huidige as sistent-ringersverklaring is ingevoerd op 1 maart 2007, het voor opleiding in gebruik zijnde Paspoort in juli 2013). Daarnaast speelde een rol dat de overheid binnen de nieuwe Wet Natuurbescherming een opleidings- en certificeringssysteem aan het Vogeltrekstation zou kunnen opleggen (zoals het geval is bij jagers, kooi vogels en valkeniers, waar opleiding en voor jagers ook certificering in een Algemene maatregel van Bestuur (AmvB) is vastgelegd). De gedachte daarbij was dat wanneer een goed en gedegen eigen systeem kan worden overlegd, een opgelegd systeem niet nodig is. Een ander punt betrof het feit dat het omgaan met wilde dieren (in ons geval vogels) de laatste tijd steeds meer onder druk van bemoeienis vanuit de samenleving is komen te staan. Ook vanuit die optie is het kunnen overleggen van een transparant, voor iedereen controleerbaar en begrijpelijk opleidings- en certificeringssysteem inmiddels geen luxe meer.

Tijdens het opstellen van het advies deed zich bij een van de zangvogelcertificeringen bovendien nog een controle voor door de Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit (NVWA) en de KNAW (waaronder het Vogeltrekstation valt). Uit gesprekken en latere correspondentie met de twee controleurs bleek ook dat een goed en vooral transparant systeem waarin opleiding, examinering, bijscholing- en certificering zijn vastgelegd tegenwoordig een “must” is. Met name het **“blijvend leren”** en **“van elkaar leren”**, dat eigenlijk al onderdeel van het huidige certificeringsproces is, werd hierbij benadrukt. Een goed en transparant systeem geeft bovendien houvast voor eventuele externe controleurs (van bijvoorbeeld NVWA, AID of Groene Boa’s); ringers worden dan afgerekend op relevante zaken. Overigens werden naar aanleiding van de controle de ringactiviteiten, waaronder het behandelen van de vogels, als goed beoordeeld. Vangen en ringen wordt ook niet beschouwd als een activiteit die een vergunning vereist onder de Wet op de Dierproeven (WOD).

¹ (*) Bestuur Ringersvereniging, 2014. Resultaten enquête leden Ringersvereniging, 2014 (Intern Rapport)).

2. WERKWIJZE EN UITGANGSPUNTEN

Het advies weerspiegelt niet het volledige opleidings- en certificeringsproces, waarvan de daarover beschikbare documenten zijn opgenomen in Bijlage 3. Het gaat in op die onderdelen uit deze Bijlage die aanpassing behoeven. Bovendien worden een aantal nieuwe onderdelen voorgesteld.

De aanpassingen kunnen in detail verschillen. Soms wordt een uitgewerkt voorstel gedaan voor een aanpassing waarvan het evident lijkt het op die manier aan te pakken, soms betreft het een advies om een aanpassing te maken zonder dat daaraan nu al (vergaande) invulling is gegeven. Hierbij is uitdrukkelijk rekening gehouden met de wens van het Vogeltrekstation om waar mogelijk in dit advies al voorstellen voor een nadere uitwerking te doen.

In de tekst zijn niet alleen de voorgestelde aanpassingen en nieuwe onderdelen maar ook de achterliggende gedachten daarbij opgenomen.

Het voorstel is om het advies door middel van een nog op te stellen stappenplan met duidelijke deadlines binnen een tijdsspanne van tien jaar (bindend) in te kaderen in de organisatie van het Vogeltrekstation. Hierbij dient het Vogeltrekstation, als eindverantwoordelijke, de leiding en het voortouw te nemen.

2.1 WERKWIJZE

Het bestuur van de RV heeft vervolgens in 2015 en begin 2016 een uitgebreid traject doorlopen om tot een afgewogen advies te komen. Hierbij werden de volgende stappen ondernomen:

- Zoeken naar een voor het vogels ringen geschikt en in de buitenwereld bekend certificeringsmodel dat als kapstok voor een regeling voor opleiding en certificering voor ringers zou kunnen dienen (zie Bijlage 1-3)
- Bestudering van de huidige opleiding en certificering van ringers middels de documenten zoals opgenomen in Bijlage 3 (er bestaat geen document waarin het gehele proces volledig is uitgeschreven). Over de resultaten van de verschillende onderdelen van de huidige opleiding, examinering en certificering zijn weinig feitelijke gegevens voorhanden. Een gedegen analyse was dan ook niet mogelijk. Daarom zijn waar nodig met behulp van "*best professional judgement*" conclusies getrokken.
- Bestudering van opleiding en certificering in een aantal ons omringende landen: België, Zweden, Duitsland, Verenigd Koninkrijk, en Frankrijk (zie Bijlage 4)
- Interne discussies binnen het bestuur van de RV [mede om tot een "*best professional judgement*" van de huidige praktijk te komen]
- Diverse gesprekken met het Hoofd van de Ringcentrale (Henk van der Jeugd), waarin onderstaande adviezen in eerdere conceptversies aan bod zijn gekomen
- Meenemen van opmerkingen en wensen geuit door ringers in de in 2014 door het bestuur van de RV gehouden enquête
- Informele gesprekken met enkele ringers en twee ringers in opleiding tijdens zangvogelcertificeringsbijeenkomsten

- Informeel gesprek met controleurs NVWA en KNAW
- korte discussie over gevolgde werkwijze en het toen voorliggende concept op de Algemene Ledenvergadering van 12 december 2015, aan de hand van een powerpoint presentatie
- Een discussieavond met 18 (assistent)ringers (waaronder vier bestuursleden van de Ringersvereniging) op 10 februari 2016, waarbij het hoofd van het Vogeltrekstation als toehoorder aanwezig was. De 18 deelnemers bestonden uit vier bestuursleden (allen ringers), twee ringers in opleiding, twee ringers die onlangs examen hebben gedaan, en tien ringers vanuit verschillende soortgroepen/vangmethoden en met uiteenlopende staat van dienst
- Een schriftelijke commentaaronde onder de leden van de Ringersvereniging in maart 2016.

2.2 UITGANGSPUNTEN

Bij het opstellen van het advies is uitgegaan van vijf uitgangspunten:

- (1) de huidige –niet geheel gedocumenteerde – praktijk van de opleiding en certificering en de daarover beschikbare documentatie bestaat uit een serie losse documenten (zie Bijlage 3 en www.vogeltrekstation.nl). Deze vormden de basis waarop zoveel mogelijk is voortgeborduurd. Immers, zowel opleiding als certificering zijn inmiddels redelijk goed “ingeburgerd” en verlopen over het algemeen naar wens van de betrokkenen. Maar er zijn zeker verbeterpunten (zie ook ⁽¹⁾).
- (2) de wettelijke eis dat het vangen en ringen van vogels uitsluitend mag plaatsvinden ten behoeve van wetenschappelijke doeleinden (zie Bijlage 1). Aan ringers mogen dan ook hoge kwaliteitseisen worden gesteld wat betreft vangtechnieken en verzamelde wetenschappelijke gegevens, waarbij het welzijn van de vogels altijd voorop dient te staan.
- (3) het nieuwe systeem moet een intern maar desgewenst wel voor de buitenwereld te controleren systeem zijn en moet aansluiten bij wat gangbaar is in de groene sector (zie Bijlage 2).
- (4) het nieuwe systeem bevordert kennisoverdracht tussen ringers. Dit uitgangspunt werd geformuleerd nadat de keuze voor het te volgen certificeringssysteem was gemaakt. In dat systeem neemt het “van elkaar leren” een belangrijke plaats in.
- (5) De huidige ringers krijgen in het nieuwe systeem de mogelijkheid zich aan het nieuwe systeem te conformeren, waartoe een overgangsregeling wordt ingesteld.

a. BEROEPSRINGERS VERSUS VRIJWILLIGE RINGERS

Het onderhavige advies richt zich op de groep vrijwilligers die in hun vrije tijd vogels vangen en ringen voor en onder supervisie van het Vogeltrekstation: de vrijwillige medewerkers van het Vogeltrekstation. Dit betreft een nog steeds in aantallen groeiende groep (momenteel ca. 550 ringers). Daarnaast zijn er nog ca. honderd zogenaamde beroepsringers actief. Dit zijn ringers die vanuit hun werk voor een werkgever (over het algemeen een universiteit of onderzoekinstituut) een ringmachtiging hebben. Voor deze laatste groep is de werkgever momenteel verantwoordelijk voor opleiding en bijscholing. Beroepsringers doen daarom niet mee aan de voor de vrijwilligere ringers al gangbare opleiding en certificering. Onderhavig advies is dan ook niet van toepassing op de beroepsringers.

- **Het Vogeltrekstation wordt nadrukkelijk in overweging gegeven ook de kwaliteiten van beroepsringsers blijvend te borgen door ook voor deze groep een opleiding te verplichten waarbij aan de opleiding te stellen eisen minimaal die conform de eisen voor de vrijwillige ringers zijn.**

Alhoewel het in onderliggende alinea gestelde buiten dit advies valt, was de input door de vrijwillige ringers bij het becommentariëren van eerdere versies van het advies over dit punt zodanig dat hierover nu toch het volgende wordt opgenomen. De vrijwillige ringers, aan wie reeds nu behoorlijke eisen aan opleiding en kwaliteit worden gesteld, is het ontbreken van (een deugdelijke) opleiding en certificering en het niet altijd juiste werkniveau van beroepsringsers een doorn in het oog. Ook wordt melding gemaakt van (tijdelijke) verdringing van vrijwillige ringers door beroepsringsers. Uit de input van de vrijwillige ringers kwam bovendien een grote bereidwilligheid naar voren tot (verregaande) samenwerking met beroepsringsers, zeker daar waar deze (tijdelijk) actief zijn in de vangregio of de vangspecialiteit van een of meer vrijwillige ringers.

- **Het Vogeltrekstation zou (nieuwe) beroepsringsers (tijdelijk) kunnen koppelen aan relevante ringers of ringgroepen. Op die wijze wordt dan ook voldaan aan uitgangspunt (4): onderlinge kennisoverdracht.**

3. HUIDIGE OPLEIDING EN CERTIFICERING

Uit het onder 2.1 beschreven traject bleek dat het de laatste jaren op diverse punten aangescherpte opleidings- en certificeringssysteem, indien volledig gevolgd, al redelijk goed van opzet is en in grote lijnen niet onder doet voor dat van de ons omringende landen (Bijlage 1, 4). Wel is het zo dat niet alle door het Vogeltrekstation gehanteerde werkwijzen bij opleiding, examinering en certificering protocollair zijn vastgelegd en mede daardoor onduidelijk zijn of als onevenwichtig ervaren worden. Ook kunnen deze hier en daar worden verduidelijkt of behoeven zij aanscherping om te kunnen voldoen aan de belangrijkste praktische en theoretische eisen die vanuit de wetenschappelijke doelstelling van het ringwerk (zie ook Bijlage 1) aan een goede ringer gesteld mogen en moeten worden.

Een voorbeeld van onevenwichtigheid betreft de relatief strenge certificering van ringers die zangvogels met mistnetten vangen in vergelijking met ringers die pulli van zangvogels ringen of die andere vogelgroepen (met mistnetten of andere vangmiddelen) vangen.

Het advies gaat alleen in op die zaken in opleiding, examinering en certificering die aanpassing behoeven. Zaken waarvoor dat niet geldt, zijn niet in dit advies opgenomen (behoudens vermelding in Bijlage 3.).

Er kan worden gesteld dat men in de bestudeerde landen (zie Bijlage 4) meestal (veel) strenger is met de opleidingseisen, het bijbehorende opleidingstraject en vooral ook met de examinering. Op zich is een gepaste strengheid daarbij niet zo gek. Immers, een gedegen opleiding en strenge examinering leidt tot ringers met zoveel relevante basiskennis en praktijkervaring dat aangenomen mag worden dat zij zelfstandig het vak kunnen uitvoeren, onvoorziene problemen het hoofd kunnen bieden, en

betrouwbare gegevens van hoge kwaliteit kunnen aanleveren. Hiermee is de wetenschappelijke doelstelling van het ringwerk (Bijlage 1) alleen maar gebaat. Bovendien zijn voor goed opgeleide ringers de latere bijscholing en certificering naar alle waarschijnlijkheid geen last maar vooral een lust. Ook kan worden gesteld dat alleen uitstekend opgeleide ringers een ontheffing van de Flora- en faunawet (binnenkort te vervangen door de nieuwe Wet natuurbescherming) waard zijn. Immers, zij mogen iets wat de rest van Nederland volgens de wet absoluut niet mag.

3. RAAMWERK VOOR HET OPLEIDINGS- EN CERTIFICERINGSPROCES

Het huidige en het middels dit advies beoogde opleidings- en certificeringssysteem passen goed in de voor kennisintensieve en dienstverlenende organisaties gangbare certificeringsnorm ISO-9001: 2008 (of: 2015 norm) (Bijlage 2). Veel groene adviesbureaus en bijvoorbeeld ook Sovon volgen deze certificeringsnorm. De norm (standaard) betreft een proces dat is gericht op het **verbeteren van de kwaliteit van een product of dienst**. Hierin past ook de vogelringerij: **er worden voor wetenschappelijke doeleinden door middel van het vangen en ringen van vogels kwalitatief hoogstaande gegevens verzameld die door ringers zelf, het Vogeltrekstation of derden worden gebruikt voor wetenschappelijk onderzoek en beleid.**

Er is af van gezien om het opleidings- en certificeringsproces rond de werkzaamheden van de vrijwillige ringers te laten certificeren en/of aan te melden bij de Raad voor de Accreditatie. Enerzijds omdat Vogeltrekstation, NIOO en KNAW zelf niet zijn gecertificeerd, waardoor het niet mogelijk is aan te sluiten bij hun certificeringssysteem en de daarin gangbare routines. Anderzijds speelden de kosten van externe certificering een belangrijke rol. Voor een eenvoudige externe audit is men immers al snel honderden euro's kwijt, terwijl accreditatie nog duurder is. Ons inziens wegen daarbij de baten niet op tegen de lasten, nog afgezien van het feit dat de het Vogeltrekstation slechts een beperkt budget voor de basale kosten kent en de vrijwillige ringers (vrijwel) alle kosten die met het ringen zijn gemoeid zelf bekostigen en bovendien via een opslag op de ringprijzen al bijdragen aan de organisatiekosten van het Vogeltrekstation. Volgens de in 2014 gehouden enquête onder leden van de Ringersvereniging (zie ¹) zijn deze kosten zodanig dat externe certificering een te grote financiële belasting voor de ringers met zich zou meebrengen.

- Er wordt voorgesteld het opleidings- en certificeringsproces volgens de in de groene sector gangbare praktijken van ISO-9001 op te zetten, maar zonder certificering, aanmelding of accreditatie bij/door de Raad voor de Accreditatie. In de verdere tekst wordt daarom niet meer gesproken over ISO-9001.**

➤ **Ringers worden dientengevolge niet volgens ISO-9001 gecertificeerd, maar volgens de normen van het Vogeltrekstation**

- Dit opleidings- en certificeringsproces gaat gelden voor alle vrijwillige ringers, bestaande en nieuwe, en ook wanneer sprake is van een beperkte machtiging of van stapeling van machtigingen.**

Het zo beoogde raamwerk voor het opleidings- en certificeringsproces (zie Bijlage 2) bestaat uit:

(1) een cyclisch proces, de zogenaamde PDCA-cirkel: Plan, Do, Control, Act. In het geval van opleiding en certificering van ringers kan dit als volgt worden omschreven:

- Plan : zorg voor een goede opleiding (inclusief examinering) en een goed certificeringsproces van ringers
- Do : voer beide zo goed mogelijk uit
- Control : evalueer regelmatig, bijvoorbeeld elke drie of vijf jaar
- Act : pas opleiding, examinering en certificering aan de bij de evaluatie geconstateerde verbeterpunten (zowel procesmatig als per individu/ringer), trek daar waar noodzakelijk voor het bereiken van de wetenschappelijke doelstelling machtigingen in.

in combinatie met

(2) vier basisprincipes:

- stel eisen aan opleiding en blijvende vakbekwaamheid (bijscholing, certificering)
- controleer en leg eisen, kwaliteit en resultaten centraal vast
- evalueer regelmatig en pas het systeem zo nodig aan
- leef wettelijke eisen volledig na

Met als doel:

Het doorlopend verbeteren van kwaliteit van de dataset ten behoeve van wetenschappelijk onderzoek, en daarmee het blijvend verbeteren van de kwaliteit van de ringers door middel van opleiding, bijscholing en certificering.

➤ **PDCA-cirkel en genoemde vier basisprincipes vormen daarmee het raamwerk en het toetsingskader van opleiding , examinering en certificering voor ringers.**

Certificering: examineren of toetsing?

Heeft men het examen voor ringer met goed gevolg afgelegd, dan moeten de daarna volgende momenten in de certificeringscyclus niet worden beschouwd als “tussentijdse examens” maar als “bijscholings- en toetsingsmomenten” waarin kennis en kunde van ringers en daarmee de kwaliteit van de door hen verzamelde gegevens geborgd blijft of toeneemt. Daarbij dient een ringer die niet meer blijkt te voldoen aan de basiseisen van dat moment een extra opleiding, eventueel af te ronden met een examen, door het Vogeltrekstation opgelegd te krijgen of – in het uiterste geval – zijn machtiging kwijt te raken.

Om bovenstaande mogelijk te maken moet het Vogeltrekstation leiderschap tonen en is volledige betrokkenheid van alle (ook vrijwillige) medewerkers en het bestuur van de Ringersvereniging nodig. Het leiderschap dient daarbij te bestaan uit het opzetten, verbeteren en faciliteren van het opleidings- en certificeringsproces, en uit het intrekken van machtigingen daar waar hieraan niet (meer) wordt voldaan.

- **Het onderstaande advies (hoofdstuk 5) geeft een raamwerk aan het Vogeltrekstation voor de opzet van een verbeterd opleidings- en certificeringssysteem. Daarnaast worden in meer detail een aantal handreikingen voor verbetering, aanpassing en aanscherping van de eerste twee onderdelen van de PDCA-cirkel: Plan en Act (overige paragrafen onder hoofdstuk 5) gegeven. Deze beogen overigens niet om een volledige uitwerking van alle voorstellen te geven. Hieraan dient de komende tijd door het Vogeltrekstation te worden gewerkt. In dit kader wordt het advies gegeven om het nieuwe opleidings- en certificeringssysteem na uiterlijk zes jaar te evalueren en zo nodig aan te passen, en na tien jaar volledig ingevoerd te hebben.**

4. ADVIES

5.1 CERTIFICERINGSMODEL

- Ga uit van het onder 4. beschreven raamwerk, beschrijf alle processen volgens dit model en pas dit in de bedrijfsvoering van het Vogeltrekstation in.

5.2 TERMINOLOGIE: DEFINITIES, EISEN EN BEVOEGDHEDEN

- Ga uit van een volledig dekkende en eensluitende terminologie, waardoor verwarring wordt uitgesloten en de duidelijkheid toeneemt.
- Voorstel naam: “*Opleidings- en certificeringsregeling voor ringers*” (waarbij het model dat gangbaar is de groene sector wordt gevolgd). De regeling bestaat uit een:
 - (1) **opleidingstraject met examen** voor nieuwe ringers op grond waarvan de eerste ringmachtiging wordt verleend, en
 - (2) **bijscholings- en toetsingstraject** voor ringers met een machtiging, met bijbehorende *certificering* op grond waarvan jaarlijks de ringmachtiging kan worden verlengd.
- Bestaande term: *Paspoort assistent-ringer*. Dit wordt **Portfolio** (conform de gangbare term voor dergelijke documenten in veel disciplines).
 - **Portfolio:** (papieren en/of online) document waarin aspirant-ringers hun vorderingen wat betreft praktische en theoretische vaardigheden bijhouden (af te tekenen door mentor, opleider of Vogeltrekstation) en waarin ringers hun studiedagen (af te tekenen door het Vogeltrekstation of een daartoe aangewezen vertegenwoordiger), bijscholingsmomenten en veldtoetsen bijhouden (af te tekenen en eventueel van commentaar of aanwijzingen te voorzien door Vogeltrekstation). In de portfolio worden de genoemde vorderingen afgetekend als intern en extern bewijsmateriaal, mede ter borging van een zo groot mogelijke transparantie van het opleidings- en certificeringssysteem.
- Bestaande termen: *ringer, assistent-ringer, helper, ringgroep*
Daarin wordt assistent-ringer vervangen door **aspirant-ringer**, helper wordt opgesplitst in **helper** en **gast**, toegevoegd worden termen **junior-ringer, senior-ringer, ringerscontactgroep**

- **Ringer:** een in het ringen van vogels ervaren persoon die volledig bevoegd is middels een jaarlijks te verlengen machtiging tot het vangen en ringen van een of meer wilde vogelsoorten middels daarbij behorende vangmethoden op aangegeven locaties (of regio's).
- **Aspirant-ringer:** persoon die in opdracht van het Vogeltrekstation officieel in opleiding is tot ringer en daartoe stage loopt bij een mentor en minimaal twee opleiders (voor definitie: zie hieronder). De aspirant-ringer staat onder direct toezicht en directe supervisie van mentor en opleiders. Naarmate de opleiding vordert kunnen mentor en opleiders besluiten de aspirant-ringer meer zelfstandigheid te geven. De aspirant-ringer blijft dan wel altijd op roepafstand van mentor of opleider.
De aspirant-ringer is derhalve niet de assistent van de betreffende ringer(s) maar in opleiding bij deze ringer(s).
De aspirant-ringer mag geen eigen vangmiddelen of ringen onder zich hebben en niet zelfstandig vangen en ringen. Hij/zij mag alleen in het kader van de opleiding en het portfolio onder naam van de betreffende mentor op opleider(s) gegevens in Griel invoeren en alleen wanneer de mentor of opleider(s) de ingevoerde gegevens controleren.
- **Junior-ringer:** ringer die zich nadat de eerste machtiging is verkregen gedurende minimaal zeven jaar verder bekwaamt in het vangen en ringen van vogels en zich daarmee in de overgangsfase naar senior ringer bevindt [zie ook 5.9.3.].
- **Senior-ringer:** een ervaren ringer die (na een overgangperiode, zie 5.9.3) eens per vijf jaar een veldtoets af legt (tenzij het Vogeltrekstation een kortere periode oplegt) en verder voldoet aan alle andere eisen die door het Vogeltrekstation worden gesteld.
- **Helper:** persoon die een ringer of ringgroep (geregeld) assisteert bij het uitvoeren van het ringwerk. De helper werkt alleen onder directe toezicht van een junior- of senior-ringer [een helper gaat dus bijvoorbeeld niet zelfstandig de mistnetten langs en bedient niet zelfstandig een slagnet]. Helpers kunnen bijvoorbeeld ook klimmers zijn die ringers van vogelpulli (nestkasten, horsten, broedholen, andersoortige nesten) assisteren.
De helper mag geen eigen vangmiddelen of ringen onder zich hebben, niet zelfstandig vangen en ringen, nooit uit het zicht van de ringer of ringgroep opereren, en niet onder eigen naam in Griel gegevens invoeren. Minderjarige helpers mogen voorts geen ongeval gevoelige handelingen verrichten (zoals het in horstbomen klimmen of het bestijgen van (lange) ladders).
Helpers mogen wel fungeren als toezichthouders bij bijvoorbeeld ringexcursies of ringdemonstraties.
- **Gast:** (eenmalige of incidentele) bezoeker, die eenvoudige werkzaamheden als het helpen opzetten van vangmiddelen, het opschrijven van gegevens of het dragen van vogelzakjes kan uitvoeren, maar verder niet actief bij de uitvoering van het ringwerk is betrokken. Gasten bevinden zich altijd onder het directe toezicht van de ringer.
Ook personen die aanwezig zijn bij een demonstratie van het ringwerk, een ringexcursie of die als pers of media aanwezig zijn vallen onder de noemer van gasten.
- **Ringgroep:** een aantal ringers die met hun helpers samenwerken aan een bepaalde soort (bijvoorbeeld steenuilen, kerkuilen, goudplevieren, steltlopers, mezen), op een bepaalde locatie (bijvoorbeeld een vinkenbaan, eendenkooi, vangbaan) of in een bepaalde regio, of aan een bepaald onderzoek (bijvoorbeeld CES, RAS, RingMus, Roofvogels).

Desgewenst kunnen deelnemers aan de ringgroep ringwerk van elkaar overnemen of elkaar vervangen (mits daarvoor de uitvoerende ringer de juiste machtiging heeft). Ook kunnen zij op verzoek incidenteel ringwerk verrichten (zoals het ringen van asielvogels).

- **Ringerscontactgroep:** een ringers en ringgroepen overstijgende regionale of provinciale contactgroep waarin alle individueel werkende ringers en ringgroepen in die regio of provincie samenwerken en geregeld overleg hebben over alle ringwerkzaamheden in die regio of provincie.

Binnen deze contactgroep wordt alle bestaande en nieuwe ringwerk in die regio op elkaar afgestemd en is altijd bekend wie wat wanneer waar en waarom ringt. Desgewenst kunnen deelnemers aan de contactgroep ringwerk van elkaar overnemen of elkaar vervangen (mits daarvoor de uitvoerende ringer de juiste machtiging heeft).

Bestaande termen: ringvergunning, vergunning, machtiging

De term ringvergunning wordt opgesplitst in **machtiging** (“ringvergunning”) en **verklaring**. De termen vergunning en ringvergunning vervallen (mede omdat het Vogeltrekstation een vergunning heeft tot het verlenen van machtigingen om vogels te vangen en ringen).

- **Machtiging:** de door het hoofd van het Vogeltrekstation jaarlijks af te geven machtiging tot het vangen en ringen van vogels volgens de daaraan ten grondslag liggende wettelijke bepalingen en de door het Vogeltrekstation gestelde aanvullende eisen.
- **Verklaring:** een door het hoofd van het Vogeltrekstation jaarlijks aan aspirant-ringers af te geven intern document waarin de rechten en plichten van aspirant-ringers alsmede de namen van hun mentor en opleiders zijn genoemd.

Bestaande termen: mentor, opleider, examiner, certificeerder

De term certificeerder zoals nu gangbaar wordt vervangen door **instructeur**.

- **Certificeerder:** het hoofd van het Vogeltrekstation.
- **Mentor:** een senior-ringer met goede staat van dienst, een brede ringervaring en goede communicatieve en didactische vaardigheden. Hij/zij begeleidt een aspirant-ringer een-op-een en leert hem/haar de kneepjes van het vak in de praktijk door de aspirant-ringer minimaal twee jaar onder zijn hoede te nemen.

De mentor bepaalt in overleg met het Vogeltrekstation wanneer de aspirant-ringer klaar is voor het theoretische en voor het praktische examen. Hij is aanspreekpunt voor het Vogeltrekstation en voor andere opleiders betreffende de vorderingen van de aspirant-ringer. Hij tekent de met succes uitgevoerde onderdelen uit de portfolio van de aspirant-ringer die onder zijn supervisie zijn uitgevoerd af. Voldoet aan en volgt het mentorprotocol waarin de eisen die aan een mentor worden gesteld en de taken die de mentor dient uit te voeren zijn vastgelegd.

Volgt eens per vijf jaar een door het Vogeltrekstation georganiseerde terugkom- en evaluatiedag voor mentoren, opleiders en examinatoren.

Voldoet aan en volgt het mentorprotocol waarin de eisen die aan een mentor worden gesteld en de taken die de opleider dient uit te voeren zijn vastgelegd.

Mentoren worden door hun aspirant-ringers na examinering middels een enquêteformulier beoordeeld. Het Vogeltrekstation controleert minimaal eens per vijf jaar aan de hand van het mentorprotocol en de ingevulde enquêteformulieren of mentoren nog wel aan alle eisen voldoen.

- **Opleider (m/v):** een senior-ringer met een goede staat van dienst, een brede ringervaring en goede communicatieve en didactische vaardigheden. Leidt in overleg met de mentor een aspirant-ringer voor kortere of langere duur op voor vaardigheden genoemd in het portfolio. Mag voor onderdelen met succes uitgevoerd onder diens supervisie het portfolio van de onder hem vallende aspirant-ringer aftekenen.
Volgt eens per vijf jaar een door het Vogeltrekstation georganiseerde terugkom- en evaluatiedag voor mentoren, opleiders en examinatoren.
Voldoet aan en volgt het opleidersprotocol waarin de eisen die aan een opleider worden gesteld en de taken die de opleider dient uit te voeren zijn vastgelegd.
Opleiders worden door hun aspirant-ringers na examinering middels een enquêteformulier beoordeeld. Het Vogeltrekstation controleert minimaal eens per vijf jaar aan de hand van het opleidersprotocol en de ingevulde enquêteformulier of opleiders nog wel aan alle eisen voldoen.
N.B. Uitzonderlijk getalenteerde junior-ringers, vast te stellen tijdens de veldtoetsen, kunnen na enkele jaren bij uitzondering als opleider aan de slag, maar kunnen geen mentor worden.
- **Examinator (m/v):** onafhankelijke senior ringer (niet de mentor of de opleiders, en geen lid van de ringgroep waartoe de aspirant-ringer toetreedt) met een goede staat van dienst, een brede ringervaring en goede communicatieve vaardigheden. Toetst op verzoek van het Vogeltrekstation een aspirant-ringer in het veld op praktische vaardigheden via een examenprotocol.
Volgt eens per vijf jaar een door het Vogeltrekstation georganiseerde terugkom- en evaluatiedag voor mentoren, opleiders en examinatoren.
Voldoet aan en volgt het examinerprotocol waarin de eisen die aan een examiner worden gesteld en de taken die de opleider dient uit te voeren zijn vastgelegd.
Examinatoren worden door hun geëxamineerden na het examen door middel van een enquêteformulier beoordeeld. Het Vogeltrekstation controleert minimaal eens per vijf jaar aan de hand van het examinerprotocol en het ingevulde enquêteformulier of examinatoren nog wel aan alle eisen voldoen.
- **Instructeur (m/v):** onafhankelijke senior ringer met een goede staat van dienst, een brede ringervaring en/of een bijzondere ringspecialiteit en goede communicatieve en didactische vaardigheden. Op verzoek van het Vogeltrekstation scherpt hij tijdens bijscholings-, studie- en veldtoetsdagen vaardigheden van ringers aan, leert ringers nieuwe vaardigheden, toetst de vaardigheden van ringers (“kwaliteitsmeter”) en adviseert het hoofd van het Vogeltrekstation daarover.
(Aspirant)ringers beoordelen instructeurs middels een enquêteformulier dat wordt uitgereikt aan het einde van een bijscholings-, studie- of veldtoetsdag. Het Vogeltrekstation controleert aan de hand van het instructeursprotocol en de ingevulde enquêteformulieren minimaal eens per vijf jaar of instructeurs nog wel aan alle eisen voldoen.

Om bovenstaande mogelijk te maken dient het Vogeltrekstation nog de volgende documenten op te stellen of de bestaande aan te passen:

- mentorprotocol** met daarin de eisen die aan een mentor worden gesteld en de taken die de mentor dient uit te voeren
- opleidersprotocol** met daarin de eisen die aan een opleider worden gesteld en de taken die de opleider dient uit te voeren

- instructeursprotocol** met daarin de eisen die aan een instructeur worden gesteld en de taken die de instructeur dient uit te voeren [betreft aanpassing huidige certificeerdersprotocol]
- examinatorprotocol** met daarin de eisen die aan een examiner worden gesteld en de taken die de examiner dient uit te voeren

Bestaande termen: certificering, certificeringsdagen.

De term certificeringsdag zoals deze nu meestal wordt gebruikt wordt vervangen door **veldtoets**. Daaraan worden de begrippen **bijscholingsdag** en **studiedag** toegevoegd. Hiermee vervalt dus de term certificeringsdagen. Het begrip certificering wordt dan als volgt ingevuld:

- **Certificering:** cyclus van veldtoetsen, bijscholingsmomenten en studiedagen op grond waarvan de certificeerder kan besluiten de machtiging te verlengen.
- **Veldtoets:** een voor iedere ringer geregeld bij te wonen bijscholings- en toetsingsmoment in het veld waarbij de praktische kwaliteiten en de kennis van de ringer worden getoetst door een of meer instructeurs en/of het Vogeltrekstation. Hierbij dient het niet alleen te gaan om hanteren, determineren en biometrie, maar ook wat betreft het uit de vangmiddelen halen van vogels en het omleggen van ringen. Bovendien dienen veldtoetsen te passen bij de machtiging.

Veldtoetsen vinden waar mogelijk plaats in bijzijn van een afgevaardigde van het bestuur van de Ringersvereniging (teneinde de onafhankelijkheid van de toetsing te waarborgen) Aspirant-ringers kunnen deelnemen aan veldtoetsen indien daarvoor plaats is. Helpers, gasten en andere belangstellenden zijn altijd van deelname aan of het bijwonen van veldtoetsen uitgesloten (opleiding van helpers is aan de eigen ringer of ringgroep).

- **Bijscholing:** een door ringers bij te wonen dag of dagdeel waarin praktische zaken in een binnensituatie worden geoefend. Voorbeelden: bestuderen van ruipatronen, het nemen van maten aan balgen, aanleren van determinatiekenmerken aan de hand van balgen of fotomateriaal, etc.

Sommige bijscholingsonderwerpen lenen zich (ook) bij uitstek voor online presentatie en eventuele toetsing middels een wachtwoord op een verder gesloten site.

Aspirant-ringers kunnen als deel van hun opleiding (portfolio) deelnemen aan bijscholingsdagen; helpers, gasten en andere belangstellenden zijn altijd van deelname aan of het bijwonen van bijscholingsdagen uitgesloten (opleiding van helpers is aan de eigen ringer of ringgroep).

- **Studiedag:** door ringers bij te wonen dag waarop meer algemene zaken (eventueel gericht op een bepaalde soortgroep of op een bepaald onderwerp) betreffende het ringen worden gepresenteerd. Huidige voorbeelden zijn de jaarlijkse Ringersdag, de projectendagen, roofvogel-, steenuilen-, goudplevierendag, DWHC-bijeenkomst, ruidag, etc.

Aspirant-ringers kunnen als deel van hun opleiding (portfolio) deelnemen aan bijscholingsdagen; helpers, gasten en andere belangstellenden zijn altijd van deelname aan of het bijwonen van studiedagen uitgesloten (met uitzondering van de Ringersdagen, indien voldoende plaats) (opleiding van helpers is aan de eigen ringer of ringgroep).

Overige nieuwe termen: in te stellen commissies

- **Plaatsingscommissie:** commissie die het Vogeltrekstation adviseert over aanvragen van personen die als aspirant-ringer aan de slag willen. Daarbij wordt onder andere gekeken naar nut en noodzaak van de aanvraag, mede in relatie tot de gewenste soort(groep)en waarvoor

de machtiging gewenst is, de locatie(s) waar men wil gaan ringen, het onderzoek waaraan men wil gaan bijdragen of dat men zelf wil gaan uitvoeren, en de ringgroep waaraan men zich wil verbinden.

- **Wetenschappelijke commissie:** toetst op verzoek van het Vogeltrekstation het onderzoek dat de aspirant-ringer wil gaan uitvoeren op wetenschappelijke haalbaarheid en adviseert het Vogeltrekstation daarover.
- **Geschillencommissie:** onafhankelijk opererende commissie waaraan ringers geschillen kunnen voorleggen. Dit kunnen geschillen met het Vogeltrekstation zijn en geschillen tussen ringers, ringgroepen en ringerscontactgroepen, en geschillen binnen ringgroepen en ringerscontactgroepen. Deze commissie bestaat uit drie personen – een namens het bestuur van de Ringersvereniging, een vanuit het NIOO, en een extern persoon. Besluiten zijn bindend.

- Samenstelling, taken en bevoegdheden van de drie genoemde commissies dienen verder te worden uitgewerkt en op schrift gesteld te worden.**

5.3 WETTELIJKE EN INTERNE STATUS

- **Ringer:** in het bezit van een jaarlijks te verlengen machtiging tot het vangen en ringen van vogels, afgegeven door het Vogeltrekstation. Op de machtiging staan het toegestane aantal personen dat de ringer in het veld mag bijstaan, de toegestane handelingen, vangplekken en soort(groep)en, en eventuele andere (wettelijke) vereisten zoals de eventuele WOD-status [WOD: Wet op de dierproeven].
- **Mentor en opleider:** hebben een jaarlijks te verlenging machtiging met daarop de namen van de aspirant-ringer(s) waarvoor zij verantwoordelijk zijn.
- **Aspirant-ringer:** in het bezit van een jaarlijks te verlengen **verklaring** uitgegeven door het Vogeltrekstation. Dit betreft een **intern document** van het Vogeltrekstation en heeft geen wettelijke status (zie verder 5.2).

5.4 AANTAL HELPERS, ASPIRANT-RINGERS EN GASTEN

5.4.1 Per ringer (niet zijnde de mentor of opleider)

Op de machtiging staat aangegeven door hoeveel personen een ringer zich tegelijkertijd in het veld mag laten bijstaan. Momenteel betreft dit bij de meeste machtigingen twee personen, die zowel aspirant-ringer, helper als gast kunnen zijn. Terreineigenaren, waarvan altijd toestemming voor het betreden van de grond nodig is, kunnen voorts het aantal mee te nemen personen beperken.

Het toegestane aantal personen dat een ringer (of ringgroep) bij de vang- en ringwerkzaamheden bijstaat is om diverse redenen aan een maximum gebonden. Het borgen van het welzijn van de gevangen vogels en het voorkomen van onnodige verstoringen van zowel vogels als omgeving staan hierbij centraal. Een andere achterliggende gedachte bij het beperken van het aantal toegestane personen betreft het feit dat deze personen niet in het bezit van een eigen machtiging zijn en daarom alleen onder direct toezicht van de betreffende ringer ondersteunende werkzaamheden

mogen verrichten. Fungeert de ringer als mentor of opleider, dan geldt voorts dat aspirant-ringers er op moet kunnen vertrouwen dat zij op de juiste momenten de benodigde aandacht krijgen. Het aantal mensen dat een ringer tegelijkertijd in het oog kan houden is daarbij logischerwijze aan een maximum gebonden.

Wat betreft verstoring moet niet alleen aan verstoring van individuele vogels worden gedacht, maar ook aan verstoring van de zich in het vangterrein bevindende fauna en flora door de aanwezige personen. Verstoring daarvan kan een wettelijke overtreding inhouden.

Toch meer mensen nodig?

Zijn er voor de geplande ringwerkzaamheden meer mensen nodig, dan dienen andere ringers (eventueel met hun aspirant-ringers en/of helpers) te worden ingeschakeld (of dienen de vangplannen naar beneden toe te worden bijgesteld). Basisprincipe is altijd dat de vangcapaciteit zodanig moet zijn dat de betrokken ringer(s) ook zonder ondersteuning of het plotseling wegvallen van aspirant-ringers, helpers en gasten het vangwerk kan verrichten. Deze personen versnellen eventueel het ringproces maar mogen geen voorwaarde zijn voor het ordentelijk laten verlopen van een ringsessie.

Het Vogeltrekstation kan van het aantal toegestane personen dat de ringer bijstaat in uitzonderlijke gevallen afwijken (zoals bij het vangen van hele families ganzen of zwanen, het vangen op slaappleatsen van bijvoorbeeld boerenzwaluwen, het vangen van spreeuwen met licht, of het vangen met een Helgolandkooi). Dit geldt ook voor ringdemonstraties, excursies, en de aanwezigheid van pers en media. De ringer of ringgroep dient dit tijdig bij het Vogeltrekstation aan te melden (bijvoorbeeld online) of zo nodig tijdig met het Vogeltrekstation te regelen. Ook moet hiervoor over het algemeen van te voren van de terreineigenaar toestemming worden verkregen.

- Helpers en gasten*: aantal toegestane helpers en gasten dat op een bepaald moment bij een ringer aanwezig is wordt afhankelijk gesteld van de te gebruiken vangtechniek (N.B. voor ringers met de status van mentor of opleider gelden andere aantallen, zie hierna):
 - **bij alle zich in schemering of donkerte ('s nachts) voordoende handelingen** (in verband met het verplichte directe toezicht; behoudens speciale uitzonderingen door Vogeltrekstation duidelijk te omschrijven en op de machtiging te zetten) **en bij ball chatri**: maximaal twee personen waarvan maximaal een helper per ringer.
 - **bij alle overige vangtechnieken (inclusief nestkasten/horsten en mistnetten overdag)** maximaal drie personen waarvan maximaal twee helpers per ringer
 - gasten zijn desgewenst uitwisselbaar met helpers, maar niet andersom (N.B.: gasten mogen ook dan niet actief deelnemen aan het ringwerk, zie ook 5.2)

[Voor alle duidelijkheid:

- een ringer kan dus veel meer helpers hebben dan hierboven gesteld, maar van al deze helpers mag tegelijkertijd slechts het bovengenoemde aantal aanwezig zijn
- bovenstaande betekent dat bij ball chatri en alle zich in schemering of 's nachts voordoend ringwerk maximaal twee personen naast de ringer aanwezig mogen zijn: een helper en een gast, of twee gasten; bij de overige vangtechnieken zijn dit maximaal twee helpers en een gast, een helper en twee gasten, of drie gasten, mits deze zich aan de regels zoals gesteld onder 5.2 houden]

- een klimmer geldt als een helper [want is basis goed ringwerk en hanteert vogels
- ringers zijn altijd zelf verantwoordelijk voor de opleiding van hun helpers]

Onverwachte aanloop: Op veel vangplaatsen, vooral als deze zich in openbaar toegankelijke terreinen bevinden, kan sprake zijn van **onverwachte aanloop** van zowel bij de ringer bekende als onbekende personen (waaronder ook pers en media). Ook kan het ringen van vogels in bijvoorbeeld nestkasten op een boerenerf veel extra gasten met zich meebrengen; vaak zijn de boer, zijn gezin, de burens en andere belangstellenden aanwezig zijn. Het is dan steeds aan de aanwezige ringer(s) te beoordelen in hoeverre deze extra gasten aanwezig kunnen zijn en voor hoe lang. In ieder geval mogen deze extra personen nooit deelnemen aan het vang- en ringwerk, geen extra verstoringen veroorzaken, en mogen zij ook nooit een vogel hanteren (net als bij de reguliere gasten het geval is). Het op enigerlei wijze bij gasten van hand-tot-hand gaan van vogels is daarbij altijd verboden (ook daar waar dit inmiddels een gewoonte geworden lijkt te zijn). Overigens is het toestaan van aanloop altijd afhankelijk van de eisen die de grondeigenaar heeft gesteld.

Voor de omgang met pers, media en ringexcursies en ringdemonstraties wordt hier verwezen naar hoofdstuk 10 (Communicatie).

5.4.2 Per mentor en opleider

Het aantal aspirant-ringers en helpers per ringer dat een mentor of opleider tegelijkertijd onder zich kan hebben is aan een maximum gebonden in verband met de juiste supervisie, het borgen van het welzijn van de gevangen en te ringen vogels en het voorkomen van verstoring van het vangterrein. Mentor en opleider dienen altijd voldoende tijd en aandacht vrij te kunnen maken voor alle aspecten die bij het opleiden een rol (kunnen) spelen; daarbij is het van groot belang dat zij hun aandacht niet over teveel personen moeten verdelen.

- Mentor:* leidt op een bepaalde vanglocatie of voor een bepaalde soort(groep) één aspirant-ringer op. Eventueel kan de mentor op een andere vangplek of voor een andere soort(groep) nog een andere aspirant-ringer als mentor begeleiden. Een mentor kan derhalve als mentor in totaal nooit meer dan twee aspirant-ringers onder zijn hoede hebben.
Een mentor kan daarnaast ook opleider zijn van een andere aspirant-ringer waarvoor hij geen mentor is, maar dit mag nooit afleiden van zijn mentortaken. In de praktijk zal dit dan ook pas mogelijk zijn wanneer de aspirant-ringer waarvoor men mentor is al redelijk zelfstandig kan werken.
- Opleider:* mag maximaal twee aspirant-ringers tegelijk opleiden (steeds in overleg met de verantwoordelijke mentor, die de supervisie houdt)
- Mentor en opleider:* mogen tegelijkertijd naast het maximale aantal toegestane aspirant-ringers een helper en een gast, of twee gasten onder zich hebben.

In concreto:

- *een mentor kan tijdens een vangsessie maximaal een aspirant-ringer als mentor begeleiden, een aspirant-ringer als opleider opleiden en twee gasten of een helper + een gast meenemen (in totaal maximaal vier personen).*
- *Een opleider kan tijdens een vangsessie maximaal twee aspirant-ringern en twee gasten of een helper + een gast onder zich hebben (in totaal maximaal vier personen).*

5.5 LEEFTIJD EN TOESTEMMING

5.5.1 Leeftijd

De Nederlandse wet stelt – wellicht ten onrechte – geen eisen aan de leeftijd van personen waaraan een machtiging wordt verstrekt. Het onderstaande advies is mede conform de ons omringende landen opgesteld en gaat daarnaast uit van andere zaken waarvoor men de “leeftijd des onderscheids” bereikt moet hebben (zoals bij rijbewijs, stemrecht, jachtakte, het kopen van sterke drank en tabaksproducten, zelfstandig werken als vrijwillig molenaar). Hieraan liggen leeftijdsgebonden zaken zoals de eigen grenzen goed kennen en voldoende verantwoordelijkheidsbesef en inschattingsvermogen hebben ten grondslag, zaken die voor ringers voor het juist uitoefenen van het ringersvak van groot belang zijn.

- Ringer : minimaal 18 jaar
- Aspirant-ringer : minimaal 16 jaar
- Gast : geen minimum leeftijd

- Bij individueel opererende ringers
Helper : minimaal 14 jaar

- Binnen ringgroepen
Helper : minimaal 14 jaar
Hiervan kan in uitzonderlijke gevallen gemotiveerd en na schriftelijke toestemming van het Vogeltrekstation worden afgeweken, mits de helper volledig binnen en onder direct toezicht van de leden van de ringgroep opereert en niet fungeert als helper van een individueel opererende ringer uit die ringgroep. Het Vogeltrekstation kan daarbij extra regels en eisen opleggen. Hierbij dient als uitgangspunt dat binnen een ringgroep de sociale controle als deugdelijk vangnet zou kunnen dienen; meer paren ogen zien immers meer dan een paar.

Vooralsnog wordt geen grens aan de maximum leeftijd gesteld, in de veronderstelling dat wanneer alle ringers op enigerlei wijze zijn ingebed in een ringgroep of ringerscontactgroep met de leeftijd samengaande vermindering van bepaalde vang- en ringvaardigheden binnen de betreffende ringgroep worden opgevangen.

5.5.2 Toestemming

Aansprakelijkheid is in de wet geregeld. Om te voorkomen dat ringers en/of het Vogeltrekstation bij ongevallen of andere calamiteiten van minderjarigen ten gevolge van het ringwerk door de ouders van minderjarigen of daar derden (zoals verzekeraars) aansprakelijk gesteld worden, dient vooraf aan de ouders toestemming gevraagd te worden voor deelname aan de ringactiviteiten.

- Voor aspirant-ringers jonger dan 18 jaar dient het Vogeltrekstation schriftelijke toestemming aan de ouders te vragen.
- Voor helpers jonger dan 18 jaar dient de betrokken ringer schriftelijke toestemming aan de ouders te vragen. Het Vogeltrekstation verstrekt hiervoor een (te downloaden) standaardformulier.

5.6 WETTELIJKE AANSPRAKELIJKHEID & ONGEVALLLEN

- Aspirant-ringers en ringers dienen – mede als onderdeel van hun opleiding en certificering - in het bezit te zijn van een **WA-verzekering**.

Het is momenteel onduidelijk of en zo ja, in hoeverre de ringers als vrijwillige medewerkers van het Vogeltrekstation vallen onder de WA-verzekering van het Vogeltrekstation, NIOO of KNAW.

Soms is men als ringer verzekerd via de werkgever (beroepsringers), ringgroep, terreineigenaar of via de vrijwilligersverzekering van de gemeente waarin men woont; (aspirant-)ringers dienen dit zelf uit te zoeken en zelf zo nodig een verzekering af te sluiten.

Daarnaast wordt een **ongevallenverzekering** aanbevolen, zeker voor (aspirant-)ringers en helpers die ongeval gevoelige handelingen verrichten [zoals het beklimmen van hoge ladders of bomen, het werken met ongeval gevoelige vangmiddelen zoals bepaalde slagnetten, of het bij nacht en ontij verrichten van ringwerkzaamheden].

- Het Vogeltrekstation dient zo snel mogelijk uit te zoeken of (een deel van) bovengenoemde zaken voor vrijwillige medewerkers van het Vogeltrekstation (waaronder mogelijk ook ringers en aspirant-ringers, en mogelijk zelfs helpers zouden kunnen vallen) via de WA-verzekering en/of de ongevallenverzekering van Vogeltrekstation of NIOO-KNAW meeverzekerd zijn. In dat geval is het individueel verzekeren niet nodig.**
- Mocht dit laatste niet het geval zijn, dan dient het Vogeltrekstation uit te zoeken of het mogelijk is een Vrijwilligersverzekering af te sluiten voor al haar vrijwillige medewerkers die in het veld vogels vangen en ringen (waaronder dan mogelijk ook helpers zouden kunnen vallen). Is dit om wat voor reden niet mogelijk, dan zou de Ringersvereniging kunnen nagaan of een dergelijke verzekering mogelijk is voor haar eigen leden.
- Zo lang hierover geen duidelijkheid bestaat, dienen ringers zichzelf tegen wettelijke aansprakelijkheid en ongevallen te verzekeren, en de aanvraag tot aspirantringer of jaarlijkse machtiging te bevestigen dat men hiervan op de hoogte is.
- Het Vogeltrekstation dient een **veiligheidsprotocol** op te stellen waaraan ringers (en hun helpers) zich te allen tijde dienen te houden, teneinde wettelijke aansprakelijkheid en eventuele claims van derden (waaronder verzekeringsmaatschappijen en grondeigenaren) zoveel mogelijk te voorkomen.

5.7 WERKEN IN RINGGROEPEN EN RINGERSCONTACTGROEPEN

In het gekozen opleidings- en certificeringsmodel zijn samenwerking, het blijven leren en onderlinge kennisoverdracht belangrijke pijlers. Het huidige vaak nog individueel werken van veel ringers past hier niet goed in. Het werkzaam zijn binnen een ringgroep bevordert juist wel de onderlinge samenwerking, en verhoogt onderlinge kennisoverdracht en borgt een constant leerproces. Ook draagt het bij aan sociale controle (ook op helpers), continuïteit van projecten en vervanging tijdens

ziekte en vakanties. Het houdt alle deelnemers bovendien scherp, beperkt (langzaam insluipende) fouten, vergroot de motivatie, bevordert het gestandaardiseerd meten, en helpt clashes met werk van andere ringgroepen/ringers te voorkomen. Bovendien schept het duidelijkheid naar de buitenwereld toe. Een ringer is immers onderdeel van een lokale gemeenschap, en dus bekend bij relevante boeren, terreineigenaren, etc. Dit geldt ook voor ringers die (nu nog) vooral individueel werken. Ook zij zijn om bovengenoemde redenen gebaat bij meer onderlinge samenwerking. De voordelen van het werken in ringgroepen geldt ook de “oude rotten in het vak”, die nu nog vaak individueel opereren via een algemene machtiging en met hun jarenlange ervaring beschikken over heel veel praktische en vaak ook nergens beschreven of anderszins opgeslagen kennis die ook overgedragen zou moeten worden.

Daarom wordt aanbevolen alle ringers, nieuwe en oude, binnen een ringgroep te laten werken, zodat van optimale kennisoverdracht sprake kan zijn. Dit kan lopen van het voortzetten van het eigen ringwerk onder de vlag van een ringgroep tot bijvoorbeeld combinatie van lopende individuele onderzoeken tot een breder gedragen en uitgevoerd onderzoek.

- Alle nieuwe ringers werken voortaan via een ringgroep. Bestaande ringers werken daarna toe en hebben zich binnen tien jaar bij een ringgroep naar keuze aangesloten of deze met een andere ringers opgericht.
- Voor de bestaande machtigingshouders wordt een overgangsfase van tien jaar voorgesteld die wordt gebruikt om alle bestaande ringers en alle ringwerk op de een of andere wijze onder te brengen binnen locatie-gebonden of thematische **ringgroepen**.
- Alle in een bepaalde regio werkzaam zijnde ringers en ringgroepen (bestaande en nieuwe) verenigen zich bovendien in een **ringerscontactgroep**, met als doel dat binnen deze contactgroep alle bestaande en nieuwe ringwerk in die regio op elkaar wordt afgestemd en bekend is wie wat wanneer waar en waarom ringt.

5.8 STAPELING VAN MACHTIGINGEN

Er lijkt een trend gaande waarbij vooral voor een beperkte vraagstelling of een beperkt aantal soorten een machtiging aangevraagd wordt (bijvoorbeeld: steenuil, mezen in nestkasten, scholekster, roofvogels in een bepaald gebied, asielvogels). Daarna wordt dan al snel uitbreiding van de machtiging aangevraagd voor andere locaties, andere vangmiddelen en/of andere soort(groep)en. Betreft het andere vangmiddelen en/of andere soort(groep)en dan is daarvoor strikt genomen opnieuw een opleiding met bijbehorende examens noodzakelijk om in de pas te blijven lopen met de eisen die aan direct breder opgeleide ringers worden gesteld. Ook kan het zo zijn dat dan in het kader van de certificeringscyclus meerdere veldtoetsen afgelegd dienen te worden voor het behouden van de verschillende machtigingen. Hierbij is het de vraag hoe zinvol het is om op die manier vergunningen te “stapelen”: gaan deze uitbreidingen vergezeld van zinvol onderzoek, raakt de input niet te versnipperd, hoe wordt omgegaan met de daarvoor beschikbare (nog steeds beperkte) middelen (menskracht en financiën) van het Vogeltrekstation en de beschikbare opleidingscapaciteiten binnen het ringerscorps?

Wanneer steeds meer gewerkt gaat worden in ringgroepen en ringerscontactgroepen (zie onder 5.7) worden dergelijke gestapelde machtigingen in de toekomst steeds minder noodzakelijk omdat binnen de ringgroep of de ringerscontactgroep altijd wel iemand is kan zijn die over de juiste vergunning en capaciteiten beschikt. Een nieuwe machtiging met bijgaande opleiding en certificering is dan niet nodig.

- Bij het ombuigen van het ringwerk volgens de lijn van het steeds meer werken in ringgroepen en ringerscontactgroepen (zie 5.7) wordt het stapelen van machtigingen steeds minder nodig. Het stapelen van machtigingen wordt in elk geval ontraden.
- Een dergelijke redenering geldt ook voor het afgeven van machtigingen aan **asielhouders** (vaak zonder opleiding, examen en certificering zoals gesteld voor andere machtigingshouders). Ook hier dient de toekomstige lijn te zijn dat indien het (wetenschappelijk) gewenst is om asielvogels te ringen, daarvoor een ringgroep of ringerscontactgroep wordt ingeschakeld.

5.9 OPLEIDING

5.9.1 Opzet opleiding

Om na de opleiding als zelfstandig ringer (binnen een ringgroep) te kunnen opereren, is het van groot belang een bredere ervaring op te doen dan wellicht minimaal noodzakelijk is of op het eerste gezicht lijkt. De opleiding moet zo breed zijn dat men onverwachte en stressvolle situaties het hoofd weet te bieden, en vogelsoorten die men op de beoogde vangplek, onderzoek of vangmethode normaliter niet zou verwachten wel juist op naam kan brengen en afhandelen (indien de machtiging dat toestaat). Wat dat laatste betreft: bij het gebruik van zowel selectieve als niet-selectieve vangmiddelen (zoals netten) kunnen altijd voor de vangplek nieuwe soorten en zeldzaamheden worden gevangen. Om beide redenen is het goed een net wat bredere opleiding te genieten dan voor de beoogde machtiging strikt noodzakelijk lijkt. Het “meters maken” bij mist- en slagnetten (of bijvoorbeeld het zoveel mogelijk nestkasten of inloopkooien scoren) is voor een aspirant-ringer dan ook van groot belang.

De opleiding bestaat daarom uit:

- (1) het opdoen van zoveel mogelijk **praktische ervaring** op een aantal voor de gewenste machtiging relevante ringplekken, cq. het meelopen in relevant ringwerk:
 - a. van de mentor en van twee andere ringers met de status van opleider,
 - b. het daarnaast afleggen van een bezoek aan minimaal drie andere relevante ringplekken (ringonderzoeken)
- (2) het vergaren van **theoretische kennis** opgedaan tijdens de bovengenoemde stages en uit de literatuur, van internet, en tijdens studiedagen en bijscholingsdagen.

Bij het opdoen van theoretische kennis wordt ook nadrukkelijk gedacht aan het beschikbaar maken van interactieve leermomenten achter een gesloten website met password (bijvoorbeeld een video over het verschil kleine karekiet/bosrietzanger) waaraan een toetsingsmoment op de eigen computer gekoppeld kan worden achter een eenmalig password [uitgaande van volledige vertrouwelijkheid].

In de loop van de opleiding volgt een theoretisch examen. De opleiding wordt afgerond met een praktisch examen. Beide examens worden georganiseerd door het Vogeltrekstation (zie onder 5.8). *[N.B. Dit is overeenkomstig de meest ons omringende landen, en ook met bijvoorbeeld het behalen van een jachtakte of een valkeniersakte in Nederland.]*

5.9.2 Aanmeldings- en opleidingseisen

Onderstaande is in aanvulling op het reeds bestaande Paspoort voor assistent-ringers (voortaan Portfolio geheten). Het bestaande Paspoort dient dan ook aan onderstaande punten te worden aangepast of daarmee te worden uitgebreid. Onderstaande weerspiegelt derhalve niet alle aan de opleiding gestelde eisen.

In de huidige praktijk kan het gebeuren dat een aspirant-ringer al in opleiding is voordat het Vogeltrekstation hiervan op de hoogte is gesteld. Ook komt het voor dat een beoogde aspirant-ringer die zich bij het Vogeltrekstation meldt zelf een mentor en opleiders moet gaan zoeken. Vanuit de basisgedachte van dit advies waarin alle aspirant-ringers zo goed mogelijk worden opgeleid door daarvoor speciaal geselecteerde mentoren en opleiders (zie ook onder 5.2) mogen dit soort situaties in de toekomst zich niet meer voordoen.

Uitgangspunten

- Het ringwerk van een aspirant-ringer mag na de opleiding nooit interfereren met het werkgebied van al bestaande ringgroepen of ringers. Een aspirant-ringer dient zich dan ook van te voren te vergewissen van de mogelijkheden voor een bestaan als ringer.
- Aspirant-ringers sluiten zich daartoe aan bij een bestaande ringgroep (of formeren deze met behulp van al bestaande ringers) en focussen zich op wat in die groep aan onderzoek en ringwerk gebeurt of gaat gebeuren.

Aanmelding voor opleiding

- De beoogde aspirant-ringer meldt zich aan bij het Vogeltrekstation.
- Personen die als aspirant-ringer aan de slag willen volgen eerst een door het Vogeltrekstation georganiseerde opleidingsdag waarin uit de doeken wordt gedaan waaruit de opleiding bestaat en welke rechten en plichten aspirant-ringers en ringers hebben.
- De beoogde aspirant-ringers dient vervolgens een aanvraag tot aspirant-ringer in waarbij wordt aangegeven welk onderzoek men wil gaan uitvoeren of aan welk bestaand onderzoek men wil gaan deelnemen, en bij welke ringgroep men wil aansluiten.
- Het Vogeltrekstation brengt dit verzoek in bij de Plaatsingscommissie die bekijkt of in de betreffende regio een extra ringer wenselijk is. Hierbij wordt ook het advies van de betreffende ringgroep betrokken.
- Bij een voornemen tot eigen onderzoek bekijkt de wetenschappelijke commissie of het voorgestelde onderzoek wenselijk en levensvatbaar is en adviseert het Vogeltrekstation daarover.
- Bij positief advies bepaalt het Vogeltrekstation vervolgens wie mentor en opleiders worden, geeft de aspirant-ringersverklaring af, en past de machtiging van mentor en opleiders aan door de naam van de aspirant-ringer op de betreffende machtigingen te vermelden.

Pas wanneer aan bovenstaande eisen is voldaan kan de aspirant-ringer met de opleiding beginnen.

Opleidingseisen

- Aspirant-ringers hebben bij aanvang van hun opleiding al een goede kennis van de Nederlandse avifauna (of van de door hen beoogde vogelgroep inclusief eventuele bijvangst).
- Aspirant-ringers formuleren tijdens de opleidingsperiode hun definitieve onderzoek of bijdrage en overleggen deze na het examen bij de aanvraag tot een machtiging.
- Aspirant-ringers worden deels opgeleid door een mentor of opleider uit die ringgroep.
- Aanvullende kennis ten behoeve van de gewenste machtiging wordt verkregen bij twee andere ringers met de status van mentor of opleider (indien mogelijk op twee verschillende vangplekken) die geen deel uitmaken van de groep waarbij de aspirant-ringer zich heeft aangesloten.
- Daarnaast brengt de aspirant-ringer nog een dagbezoek aan drie voor de beoogde machtiging relevante andere ringplekken, tenzij dit voor de beoogde machtiging in verband met de gekozen soort(groep)en of vangmethoden niet haalbaar is.
- Ringgroepen en ringers zijn verplicht hieraan mee te werken, tenzij het aan hun vangplek gestelde maximaal aanwezige aantal mensen een extra bezoeker niet toelaat.
- De verdeling van de tijd besteed over de vangplekken van mentor en opleiders geschiedt in onderling overleg, wordt goedgekeurd door de mentor, en is mede afhankelijk van het beoogde onderzoek waarin de aspirant-ringer zich wil bekwamen.
- De opleiding richt zich – naast basisvaardigheden en basiskennis die voor alle ringers gelden – vooral op wat nodig is voor het eigen project dat de aspirant-ringer wil gaan uitvoeren of waaraan hij/zij wil gaan meewerken, maar is breed genoeg om ook onverwachte en stressvolle situaties het hoofd te kunnen bieden.
- De duur van de opleiding bedraagt altijd minimaal twee jaar (nestjongen: twee seizoenen) waarin zowel *praktische ervaring* als *theoretische kennis* wordt opgedaan. Het eerste jaar betreft een gedegen opleiding onder direct toezicht met veel aandacht van de mentor en opleider(s), het tweede jaar (of langer indien nodig) werkt de aspirant-ringer onder supervisie waarbij de nadruk ligt op het steeds zelfstandiger werken waarbij mentor en opleiders meer meekijken en alleen helpen of ingrijpen bij probleemgevallen. De aspirant-ringer bevindt zich dan wel steeds op roepafstand van mentor of opleider.
- Minimaal een jaar voordat de aspirant-ringer het afsluitende praktijkexamen wil doen dient het theoretische examen met goed gevolg afgelegd te worden (zie verder onder 5.8).
- De aspirant-ringer is zelf verantwoordelijk voor het laten invullen van de portfolio door mentor, opleiders en Vogeltrekstation.
- Praktische ervaring (in aanvulling op het huidige paspoort):*
 - De aspirant-ringer wordt begeleid door een vaste mentor en (minimaal) twee vaste opleiders die op verschillende vanglocaties actief zijn, zodat een zo breed mogelijke kennis wordt verworven, tenzij dit voor de te ringen soortgroep lastig of niet is te organiseren [denk aan zwanen, ganzen, eenden]
 - De opleiding vindt ten dele plaats bij de eigen ringgroep en daarnaast op twee andere ringplekken
 - De aspirant-ringer neemt daarnaast gedurende een dag deel aan het ringonderzoek op minimaal drie andere, voor de beoogde machtiging relevante vangplekken.

- De aspirant-ringer neemt na minimaal een aantal maanden in opleiding te zijn deel aan een door (of op verzoek van) het Vogeltrekstation georganiseerde meerdaagse veldcursus/ringweekend, met eveneens aandacht voor theoretische zaken (zie hieronder)
 - De aspirant-ringer doet een ruime veldervaring op met alle soort(groep)en en vangmiddelen waarvoor de machtiging wordt aangevraagd en wordt daarin ook geëxamineerd. Deze soort(groep)en en vangmiddelen worden op machtiging vermeld [dus niet of/of/of zoals in het huidige paspoort staat aangegeven]; ervaring voor ieder onderdeel wordt door mentor of opleider afgetekend in het Portfolio.
 - Neemt op de juiste standaardwijze voor het beoogde onderzoek / de beoogde soort(groep)en alle maten die nodig kunnen zijn bij het vaststellen van (onder)soort, geslacht, leeftijd, conditie: vleugellengte, notch, vleugelformule, snavellengte, klauw/nagellengte, vetgraad volgens Busse, gewicht, rui(scores)
Kan de mentor of opleider bepaalde aspecten niet (goed) aanleren, dan wordt daarvoor een extra opleider gezocht die de betreffende techniek wel beheerst.
 - Voorstel aanpassingen aantallen vogels (teneinde de gewenste bredere opleiding te waarborgen):
 - Aspirant-ringers vliegvlugge steltlopers (adulten): minimaal 250 vanguren bij gebruik slagnet of mistnet en daarbij minimaal 500 vogels zelf verwerkt van minimaal 10 soorten [100 vogels voor kooien].
 - Bij machtiging voor één soort adulte steltloper: 100 vanguren, 100 vogels zelf verwerkt
 - Pulli steltlopers: twee seizoenen ervaring opdoen, 100 vogels zelf verwerkt van minimaal vijf vogelsoorten. Bij een soort: 50 vogels zelf verwerkt.
 - Aspirant zangvogelringers: hebben minimaal 40 soorten zelf gehanteerd en verwerkt [was: 30] en minimaal 1000 vogels waarvan 500 zelf gehanteerd en verwerkt.
 - Aspirant Ring-MUSringers: hebben minimaal 30 soorten zelf gehanteerd en verwerkt. [maar geniet verder dezelfde opleiding als bij zangvogels het geval is: min 250 vanguren, minimaal 1000 vogels waarvan 500 zelf zijn gehanteerd verwerkt].
 - Aspirant meeuwen en stern ringers vliegvlug: nu 100 uren en 100 vogels zelf verwerkt van minimaal 5 soorten.
- Theoretische kennis (in aanvulling op hetgeen al in het huidige Paspoort staat):*
door middel van door het Vogeltrekstation te organiseren bijscholings- en studiedagen (dagdelen, weekenden; onderwerpen desgewenst te groeperen) over:
- organisatie en werkwijzen Vogeltrekstation en Euring
 - basisprincipes van wetenschappelijk onderzoek
 - onderzoekprojecten van het Vogeltrekstation
 - relevante wet- en regelgeving
 - ethiek, waarden en normen bij het vangen en ringen van vogels
 - het voeren van een goede administratie
 - vangmethoden
 - nut en noodzaak van vaste opstellingen en routines
 - omgaan met en voor en tegen van gebruik van kunstmatig geluid en licht
 - aanvullende onderzoeksmethoden (bloed prikken, veren trekken, toepassen kleurmerken, zenderen van vogels,)
 - zelf doen van onderzoek en opstellen goed onderzoekplan
 - vervaardigen van (eenvoudige) jaarverslagen en artikelen

- taxonomie en topografie van vogels
- biometrie [aan balgen]
- rui [aan balgen]
- basisprincipes van determineren
- de verschillende determinatiewerken en hoe deze te gebruiken [balgen, foto's]
- invoer in en verder gebruik van Griel (inclusief het maken van analyses, tabellen, grafieken maken met Griel)
- communicatie: omgaan met publiek, pers, media, eigenaren van terreinen waar men ringt
- beschrijven en fotograferen van zeldzame vogels
- kennis over risico's aangaande overdracht van ziekten door vogels (op andere vogels, andere fauna en de mens zelf).
- vangen tijdens verschillende weersomstandigheden
- omgaan met onverwacht grote aantallen vogels en andere stressgevoelige situaties

➤ *Cursusmomenten met bovengenoemde onderwerpen zijn – mede om het Vogeltrekstation te ontlasten – ook toegankelijk voor ringers als onderdeel van de certificering.
[Helpers, gasten en andere geïnteresseerden zijn van deze dagen uitgesloten]*

Afronding opleiding

Een aspirant-ringer zorgt ervoor dat hij/zij zich uiterlijk op de datum van het praktische examen:

- definitief heeft verbonden aan een bestaande ringgroep of deze zelf met een aantal andere ringers heeft opgezet, mits deze niet in een al bestaand werkgebied van een andere ringer of ringgroep actief wordt zonder voorafgaande goedkeuring van die ringer of ringgroep en de in die regio actief zijnde ringerscontactgroep.
- De eis van het werken in een groep kan alleen in uitzonderlijke gevallen vervallen en alleen wanneer goede redenen kunnen worden opgegeven waarom dit in het specifieke geval niet zo zou moeten zijn en dient vooraf door het Vogeltrekstation te worden goedgekeurd (na inwinning van advies van de plaatsingscommissie en de wetenschappelijke commissie). Wel dient men zich dan te verbinden aan de relevante ringerscontactgroep(en).
- deelneemt aan een of meer van onderzoekprojecten van of via het Vogeltrekstation (zie overzicht in Bijlage 5), en eventueel een eigen onderzoekproject daarbinnen heeft geformuleerd waarvoor een definitief onderzoekvoorstel ter goedkeuring aan Vogeltrekstation is voorgelegd (mits opleiding en examen zich focuste op dit onderzoeksveld).
- indien – in uitzonderlijke gevallen – een beoogd onderzoek niet in een van de projecten van het Vogeltrekstation past, dient de beoogde aspirant-ringer voor met de opleiding wordt begonnen een eigen onderzoekvoorstel in dat vooraf moet worden goedgekeurd door het Vogeltrekstation (en waarvoor opleiding en examen zich dan op dit onderzoeksveld focussen). Deelname aan een relevante ringgroep (en ringerscontactgroep) blijft ook dan vereist.
- mag alleen “vrij ringen” wanneer zijn/haar machtiging daartoe mogelijkheden biedt en/of het Vogeltrekstation dit noodzakelijk vindt voor het aanvullen van de database of het verkrijgen van bepaalde gegevens. Bovendien dient dan vooraf toestemming te worden verkregen van de relevante ringerscontactgroep(en) in het gebied waar men actief wil zijn.

N.B.: door de voorgestelde structuur van ringgroepen en ringerscontactgroepen waarin verschillende typen machtigingen aanwezig zullen zijn zou door de beoogde onderlinge

samenwerking eenzelfde resultaat bereikt kunnen worden als nu het geval is met het vrije ringen door een of enkele personen.

- is in het bezit van een werkend e-mailadres.

5.10 EXAMINERING

Het examen moet als een serieuze bezigheid gezien worden en mag daarom stevig zijn. Verzoeken om mild te zijn bij de beoordeling stroken niet met de wens goed opgeleide ringers af te leveren die zelfstandig kunnen werken, problemen en stresssituaties het hoofd kunnen bieden, en gegevens van hoge kwaliteit kunnen verzamelen.

- Het examen wordt opgesplitst in een theoretisch en een praktisch deel.
- Het theoretische deel wordt afgenomen door het Vogeltrekstation, het praktische deel door hetzij het Vogeltrekstation, hetzij door een door het Vogeltrekstation daartoe aangewezen onafhankelijke examinator (niet zijnde de mentor, opleiders of een collega-ringer uit de betreffende ringgroep).
- Het theoretische examen omvat het toetsen van de algemene basiskennis over het ringen van vogels, wettelijke aspecten, de werking van het Vogeltrekstation en Griel, alsmede determinatie en andere specifieke kennis nodig voor het beoogde onderzoek en soortgroep waaraan men wil gaan werken (waaronder vangmiddelen).
- Delen van het theoretische examen kunnen deels ook (eventueel al in eerdere stadia) online worden afgenomen middels toetsen achter een eenmalig password [op basis van volledig vertrouwen].
- Het praktische examen richt zich op het in het veld toetsen van het hanteren en determineren van de soort(groep)en en op het gebruik van de vangmethode(n) waarvoor een machtiging wordt aangevraagd. Ook gebruik van determinatieliteratuur en attitude (houding) maken deel uit van het praktische examen.
- Tijdens het praktische examen wordt de praktijk aan de hand van een minimum aantal te hanteren vogels getoetst. Dit minimum aantal is opgenomen in de exameneisen en is afhankelijk van het beoogde onderzoek, soort(groep)en en vangmethoden, waarbij de algemene richtlijn moet zijn dat tijdens het examen zelfstandig door de aspirant-ringer volledig worden afgehandeld:
 - zangvogels in mistnetten ca. 40 vogels van minimaal 10 soorten
 - steltlopers in mistnetten ca. 25 vogels van minimaal 5 soorten
 - overige vogels in mistnetten, in klapnetten of inloopkooien: ca. 10 vogels
 - gebruik slagnetten: ca. 25 vogels, aantal soorten afhankelijk van de gewenste machtiging
 - pulli nestkasten/ horsten: 10 nestlocaties, met minimaal een kast/horst per gewenste machtigingssoort
 - pulli steltlopers: ca. 25 vogels, minimaal 3 van elke gewenste machtigingssoort
 - ball chatri: 10 vogels
 - overige: aan Hoofd Vogeltrekstation

- Mocht dit minimum aantal tijdens het examen niet gehaald worden (bijvoorbeeld door onvoldoende aanbod aan vogels of verslechterende weersomstandigheden), dan dient een vervolgspraak gemaakt te worden.
 - Ook worden de vaardigheden in het gebruik van alle beoogde vangmiddelen getoetst.
 - Bij stapeling van soort(groep)en en vangmethoden dekken zowel het theoretische als het praktische examen alle facetten van de beoogde machtiging. Zo nodig worden daartoe verschillende praktische examens afgenomen (bijvoorbeeld gebruik van ball chatri in combinatie met het ringen van roofvogelpulli op het nest; ringen van roofvogelpulli in kasten en op horsten; ringen van zangvogels in mistnetten en zangvogelpulli in nestkasten).
 - Wanneer geen onafhankelijke examinerator voor het praktische examen beschikbaar is, mag het examen worden afgenomen door de mentor, door een van de opleiders, of door een examinerator uit zijn/haar ringgroep. In dat geval dient het examen te worden bijgewoond door een vertegenwoordiger van het Vogeltrekstation en/of het bestuur van de Ringersvereniging.
 - Het theoretische examen kan wanneer de verplichte theoriédagen zijn gevolgd na het eerste praktijkjaar worden gedaan en ca. een jaar voordat men denkt op te gaan voor het praktische examen. Dit om opgedane theoretische kennis volledig te kunnen toepassen in het tweede (of latere) veldpraktijkjaar.
 - Zakt men voor het theoretische examen, dan moet dit in een later stadium worden overgedaan. Zakt men dan weer, dan dient de opleiding te worden stopgezet. Desgewenst kan men wel verder als helper bij een ringer of ringgroep (indien beschikbaar).
 - Een praktisch examen kan slechts plaatsvinden nadat men voor het theoretische deel is geslaagd.
 - Zakt de aspirant-ringer voor het praktische examen, dan kan men na een jaar weer een praktisch examen afleggen. Zakt men ook daarvoor, dan stopt de opleiding tot ringer.
 - Uiterlijk een jaar na het behalen van het praktische examen wordt een relevante veldtoetsbijeenkomst in het veld bijgewoond om te toetsen of de ringer nog steeds op de goede weg is.
 - Ringers die deze eerste veldtoets niet met succes passeren, kunnen zo nodig nog een jaar met een mentor of opleider meelopen en daarna eventueel opnieuw een praktisch examen doen.
 - Legt men de eerste veldtoets met goed gevolg af, dan volgen de volgende twee veldtoetsen ieder na drie jaar. Met goed gevolg afgelegd wordt men daarna senior-ringer.
- **Voor het praktische examen wordt het examineringsprotocol aangepast aan de nieuwe eisen en de gewenste machtiging.**
 - **Voor het theoretische examen dient een sluitend examineringsprotocol te worden opgesteld, dat wat de relevante specifieke onderdelen betreft eveneens wordt afgestemd op de beoogde machtiging.**

5.11 BIJSCHOLING & CERTIFICERING

5.11.1 Voor alle ringers

Het gekozen certificeringsmodel houdt in dat alle ringers, ook de “oude rotten in het vak”, blijven bijleren en zich verder bekwamen in algemene en nieuwe basiskennis aangaande het vogels vangen en ringen en wel op alle vlakken die met hun eigen ringwerkzaamheden te maken hebben.

Het betekent ook dat iedere ringer van tijd tot tijd laat zien dat hij/zij nog een machtiging waard is. Iedere ringer dient zich dan ook geregeld bij te scholen en zich op vaardigheden te laten toetsen. Bijscholing en toetsing dienen zich te richten op soorten en vangmethoden waarvoor men een machtiging heeft [zo kan een roofvogelringer die naar een zangvogeldag gaat deze niet laten meetellen als een eigen toetsingsmoment]. Daarnaast kan bijscholing ook plaatsvinden om de algemene basiskennis betreffende het vangen en ringen van vogels te vernieuwen of te vergroten. Zijn bijscholing en veldtoets in orde, dan is men voor een aantal jaren gecertificeerd en kan men, mits ook aan alle administratieve vereisten wordt voldaan jaarlijks verlenging van de machtiging aanvragen. Alle ringers moeten daarnaast ook steeds zelf hun kwaliteiten bewaken en daarin een eigen verantwoordelijkheid nemen.

- Alle ringers** nemen geregeld en bewijsbaar deel aan voor hen **relevante** bijscholingen (zie ook 5.9.4.), studiedagen en veldtoetsen volgens een door het Vogeltrekstation vast te stellen certificeringscyclus.
- Stapelen van machtigingen:** heeft een ringer meerdere deelmachtigingen (of een algemene machtigingshouder werkt aan meerdere soortgroepen en/of met totaal verschillende vangmaterialen), dan dienen over de jaren heen verschillende veldtoetsen te worden afgelegd waarbij de tussentijd tussen twee verschillende veldtoetsen maximaal drie jaar is. De overige onderdelen van de certificeringscyclus dienen voor ieder aspect apart te worden doorlopen, behalve voor de onderdelen binnen de certificeringscyclus die voor alle ringers hetzelfde zijn (zoals bijwonen Ringersdag).

5.11.2 Veldtoets

Voor de **veldtoets** wordt deelgenomen aan een daartoe door het Vogeltrekstation georganiseerde voor de ringer relevante bijeenkomst op een door het Vogeltrekstation aangewezen locatie, waar onder leiding van een of meer instructeurs en onder supervisie van het Vogeltrekstation en/of een afgevaardigde van het bestuur van de Ringersvereniging vogels worden gevangen en worden afgehandeld volgens de daarvoor geldende standaardprocedures.

Voor een deel zal door de aard van de soort(groep) of de vangmethode(n) een centrale veldtoets niet mogelijk zijn of lastig te organiseren. In dat geval bezoekt een onafhankelijke instructeur samen met een vertegenwoordiger van het Vogeltrekstation en/of een vertegenwoordiger van het bestuur van de Ringersvereniging samen met de ringer diens vangplaats of die van een collegaringer om de praktische vaardigheden in het veld te toetsen. Wanneer de aard van het ringwerk zo specifiek is dat daarvoor geen onafhankelijke instructeur beschikbaar is, kan een collega-ringer die taak op verzoek van het Vogeltrekstation op zich nemen. Ook dan dient een vertegenwoordiger van Vogeltrekstation en/of bestuur van de Ringersvereniging bij de veldtoets aanwezig te zijn.

5.11.3 Bijscholing en studiedagen

Bijscholing kan bestaan uit het bijwonen van door (of namens) het Vogeltrekstation georganiseerde:

- bijscholings- en studiebijeenkomsten (zie ook onder 5.7.4)
- projectdagen (over projecten waaraan men zelf werkt)
- de jaarlijkse Ringersdag
- soortgroepgerichte studiedagen (zoals de “steenuilendag” en de “goudplevierendag”)
- ringweekenden of ringweken

- het doen van online toetsen (bijvoorbeeld over de nieuwe natuurwetgeving) achter een eenmalig wachtwoord [op basis van volledig vertrouwen; eventueel op het Vogeltrekstation te doen]
- bezoeken aan daartoe door het Vogeltrekstation aangewezen andere ringers of ringgroepen die over een interessante specialiteit of vangplek beschikken en kennis daarover met andere ringers willen delen (middels een door Vogeltrekstation op te zetten lijst)
- bezoek van een of meer instructeurs of ringers met een specifieke vaardigheid die op verzoek van een ringer/ringgroep en na goedkeuring vooraf door Vogeltrekstation een ringlocatie bezoekt/bezoeken met als doel het aanleren van bepaalde vaardigheden aan de ringer(s) op die ringlocatie.

Ook kunnen buitenlandse ringreizen als bijscholing gelden, mits:

- het deelname betreft aan een officieel ringstation waar men meedraait in het lopende onderzoek, en na voorafgaande toestemming van het Vogeltrekstation (indiening kort verslag nadien verplicht)

Als bijscholing kan ook het vervaardigen van een (uitgebreide) rapportage of een (uitgebreid) artikel in een tijdschrift als Op het Vinkentouw, Limosa, of een ander wetenschappelijk tijdschrift gelden (te beoordelen door het Vogeltrekstation).

Hierbij gelden de volgende regels

- ringers dienen over de jaren heen zoveel mogelijk verschillende voor hen relevante bijscholingen te volgen (te bewijzen via de portfolio) teneinde hun kennis up-to-date te houden en te vergroten [*voorbeeld: het jaarlijks op bezoek gaan bij een ringer op bovengenoemde lijst geldt dan slechts een keer per vijf jaar als officieel bijscholingsmoment*]
- per kalenderjaar dient iedere ringer minimaal en bewijsbaar één relevante bijscholing of studiedag te volgen
- ook de publicatie van een algemene rapportage of artikel in een tijdschrift als Op het Vinkentouw, Limosa of een ander wetenschappelijk tijdschrift kan eens per vijf jaar een bijscholings- of studiedag vervangen

5.11.4 Certificeringscyclus

Uit bovenstaande kan een vaste certificeringscyclus worden afgeleid bestaande uit een verplichte veldtoets in combinatie met een aantal minimaal jaarlijkse bijscholings- en studiemomenten en het (gaan) werken in ringgroepen en ringerscontactgroepen.

Omdat een goede ringer niet snel zijn praktische vaardigheden zal verliezen is een certificeringscyclus van vijf jaar, waarin een keer een veldtoets met goed gevolg dient te worden afgelegd, goed te verdedigen. Maar voor beginnende ringers is een periode van vijf jaar zeker nog te lang omdat zelfs na een gedegen opleiding zich nog jarenlang weer nieuwe zaken kunnen voordoen die wellicht (bij)sturing behoeven. Voorts zijn er momenteel nog relatief veel – overigens op vele vlakken vaak bijzonder waardevolle– ringers “van het oude slag”. Voor deze groep is soms een (bescheiden) inhaalslag om tot het heden ten dage gewenste hoge kwaliteitsniveau te komen nodig.

- Er wordt daarom binnen de certificeringscyclus een extra stap ingebouwd waarin men van **junior- ringer senior-ringer** kan worden. Het verschil hiertussen ligt in de frequentie waarin men veldtoetsen aflegt.
 - Voorts wordt voor senior-ringers een overgangsfase ingesteld waarbij van een certificeringscyclus van drie naar een van vijf jaar wordt toegewerkt.
- Een junior-ringer volgt na het examen binnen een jaar een veldtoets. Indien met goed gevolg afgelegd wordt overgegaan naar tenminste twee termijnen van een veldtoets per drie jaar. Zijn die met goed gevolg afgelegd, dan wordt men senior-ringer en wordt in principe eens per vijf jaar een veldtoets afgelegd.
 - De overgangsregeling geldt voor alle huidige machtigingshouders die minstens drie jaar over een machtiging beschikken. Doelstelling daarbij is dat binnen tien jaar na dato alle senior ringers volledig op het gewenste hoge niveau werken. Hierbij kan desgewenst in stappen gewerkt worden: van drie, drie en vier jaar naar de uiteindelijke vijf jaar tussen twee veldtoetsen, mede afhankelijk van de resultaten van de veldtoetsen en van de mate van stapeling van vergunningen waarbij verschillende kwaliteiten nodig zijn.

Bovenstaande leidt tot de volgende certificeringscyclus voor senior ringers:

Uitgangspunten (die voor alle ringers gelden): het aanleveren van in Griel ontbrekende gegevens (op aanwijzing van het Vogeltrekstation), het zelf doen van eigen onderzoek of het leveren van bijdragen aan gezamenlijke onderzoekprojecten van het Vogeltrekstation, het voldoen aan alle wettelijke eisen, het voldoen aan alle aanwijzingen van het Vogeltrekstation, en het (gaan) ringen in ringgroepen en ringerscontactgroepen.

➤ **JAARLIJKSE MACHTIGING, MITS:**

- Tijdige invoer van alle ring- en bijkomende gegevens (zoals biometrie) in Griel (uiterlijk binnen op de laatste dag van het lopende kalenderjaar) en indien relevant op nestkaarten

En:

- Alle aanwijzingen van het Vogeltrekstation zijn volgens de regels opgevolgd

En:

- Certificering in orde, bestaande uit:
 - Binnen de relevante certificeringscyclus een met succes gevolgde veldtoets die relevant is voor de gewenste machtiging

En:

- Jaarlijkse bijscholing in orde. Deze is verplicht voor iedere ringer en bestaat per periode van vijf jaar uit minimaal vijf verschillende bijeenkomsten, en is als volgt (**):
 - een studiedag in de vorm van een projectendag (afhankelijk het project waarvoor de machtiging is afgegeven);

en:

- een Ringersdag;

en:

- een bijscholing middels een theoretische cursusonderdeel (zie onder 5.7.4)

en:

- twee overige onderdelen zoals benoemd in 5.9.2

- En – werkzaam binnen een ringgroep (de eerste tien jaar het daar naar toewerken) en een ringerscontactgroep (zodra deze officieel in het leven zijn geroepen)**

- En – jaarlijks (beknopt) verslag ingediend (gevoegd bij aanvraag verlenging machtiging)**

- **indien wordt bijgedragen aan monitoringsonderzoek van het Vogeltrekstation:**
een eenvoudige overzichtstabel met soorten en aantallen per dag naar Vogeltrekstation
- **indien bijdrage wordt geleverd aan internationaal ringproject:**
rapportage naar internationale coördinator met cc. naar Vogeltrekstation
- **indien bijdrage wordt geleverd aan nationaal ringproject:**
rapportage naar nationaal coördinator met cc. naar Vogeltrekstation
- **indien eigen onderzoek onderdeel is van de machtiging:**
jaarlijkse (beknopte) rapportage naar Vogeltrekstation en publicaties op tijd vervaardigd zoals in onderzoekplan omschreven.

- En - indien men bevoegd is als mentor, opleider, examinerator of instructeur:**

- eens per vijf jaar het bijwonen van een speciale “terugkomdag”, mede ter evaluatie van het opleidings-, examinerings- en certificeringsproces.

(**): het bijwonen van meer dan de vijf hierboven genoemde bijscholingen en studiedagen wordt zeker aangemoedigd, maar geven geen extra “punten”; zo mag men zeker ieder jaar een Ringersdag en/of een projectendag bijwonen, of meerdere theoretische onderdelen, maar deze extra momenten tellen dan niet mee voor de certificeringscyclus. Wel kan het zo zijn dat bij het vaker bijwonen van eenzelfde bijeenkomst of studiedag een door het Vogeltrekstation ingesteld plaatsingsmechanisme in werking treedt wanneer er teveel aanmeldingen zijn.

- Van ringers die niet aan deze eisen voldoen wordt de machtiging niet verlengd, en/of zij raken hun status als mentor, opleider, examinerator of instructeur kwijt.
- Ringers die als onvoldoende worden beoordeeld tijdens de veldtoetsen kunnen door het Vogeltrekstation
 - extra opleiding opgelegd krijgen, waarna een praktisch en/of theoretisch examen kan volgen teneinde de machtiging te kunnen behouden
 - eerder worden opgeroepen voor een nieuwe veldtoets

- Er worden functionaliteiten in Griel ingebouwd waarmee het vervaardigen van jaarverslagen en overzichten worden vereenvoudigd.**

5.12 COMMUNICATIE

Bij een (onbedoeld) onhandige of verkeerde communicatie kan de hele ringerij maar al te makkelijk “besmet” worden. Ook gaat berichtgeving via de sociale media tegenwoordig bijzonder snel en zijn onjuiste of onvolledige berichten maar moeilijk weer recht te zetten. Met communicatie over het ringwerk, ook als dat het eigen ringwerk betreft, dienen alle ringers derhalve zorgvuldig om te gaan en de door het Vogeltrekstation gegeven aanwijzingen hierover dienen nauwgezet te worden opgevolgd.

- Er wordt door het Vogeltrekstation een bindend communicatieprotocol voor communicatie door ringers met pers, media en publiek opgesteld.**
- Aspirant-ringers mogen nooit zelfstandig met pers en media communiceren over het ringwerk waaraan zij bijdragen.
- Alle ringers zien er op toe dat ook helpers en gasten niet over het ringwerk waaraan zij bijdragen met pers en media communiceren.
- In geval van twijfel vraagt men het Vogeltrekstation.**
- Pers- en mediamomenten in in ieder geval de landelijke en regionale pers en media worden door altijd vooraf en tijdig bij het Vogeltrekstation gemeld (bijvoorbeeld middels een online meldingsfaciliteit) (zodat het Vogeltrekstation desgewenst deze faciliteit kan raadplegen).

Ringexcursies en ringdemonstraties vallen ook onder de noemer “communicatie”. Ook hier geldt dat ringers die dergelijke bijeenkomsten organiseren zorgvuldig in woord en daad te werk moeten gaan. Hetzelfde geldt voor **eigen publicaties en uitingen in kranten, op internet, blog, facebook, twitter, ringersnet, etc.**

- Er wordt door het Vogeltrekstation een (bindende) handleiding voor ringexcursies en ringdemonstraties opgesteld.**
- Er wordt door het Vogeltrekstation een (bindende) handleiding voor eigen publicaties in pers en media (waaronder internet, blog, facebook, twitter, ringersnet, etc.) opgesteld.**

5.13 HANDHAVING, KLACHTEN, BEZWAREN

Handhaving vindt, mede door een gebrek aan menskracht op het Vogeltrekstation, op dit moment slechts sporadisch plaats. Toch is het wenselijk dat er zo nodig door of namens het Vogeltrekstation handhavend kan worden opgetreden.

Handhaving kan bijvoorbeeld nodig zijn wanneer zich klachten voordoen. Er is momenteel helaas geen overzicht van handhavingszaken en ingediende interne en externe klachten voorhanden. Externe klachten gaan bijvoorbeeld over door derden geconstateerde of veronderstelde misstanden rond het vangen en ringen van vogels of het zonder vergunning betreden van terreinen. Interne klachten lijken nu veelal te gaan over het ongevraagd in elkaars werkgebied vangen en ringen en het verlenen van nieuwe machtigingen in gebieden waar al veel ringers actief zijn. Aan dit laatste gerelateerd lijken er voor bepaalde soortgroepen onevenredig veel machtigingen te zijn afgegeven, terwijl sommige regio's in ons land over veel meer ringers en/of over veel meer verschillende

soorten machtigingen beschikken dan andere. Ook is de kwaliteit van door ringers uitgevoerd (eigen) onderzoek soms onder de maat, hetgeen ook tot vragen en klachten kan leiden en zeker niet bijdraagt aan de eis wetenschappelijk valide gegevens te verzamelen. Om al deze zaken tijdig in goede banen te leiden en een overmaat aan handhaving te voorkomen wordt het volgende voorgesteld:

- Er wordt door het Vogeltrekstation een **intern handhavingsmechanisme** opgezet, waarbij alle eisen en regels waaraan ringers moeten voldoen desgewenst op een juiste toepassing kunnen worden gecontroleerd.
- Er wordt door het Vogeltrekstation een **interne klachtenprocedure** en een onafhankelijke (deels externe) bezwarencommissie (**geschillencommissie**) opgezet.
- Alle (interne en externe) klachten worden voortaan door het Vogeltrekstation geregistreerd als onderdeel van het evaluatieproces.
- Er wordt door het Vogeltrekstation een (deels externe) **plaatsingscommissie** ingesteld die de met argumenten beklede verzoeken van personen die een opleiding als aspirant-ringer willen gaan volgen worden beoordeeld.

Doel van deze commissie is vooral om interne problemen en klachten te voorkomen, initiatieven zoveel mogelijk en vroegtijdig in goede banen te leiden en evenwichtig ringwerk in de regio's te bewerkstelligen wordt het volgende voorgesteld:

- Er wordt door het Vogeltrekstation een (deels externe) **onderzoekcommissie** ingesteld die op verzoek van het Vogeltrekstation de door (aspirant-) ringers voorgestelde nieuwe onderzoeken (die niet vallen onder reguliere projecten van het Vogeltrekstation of daarvan teveel afwijken) op relevantie en haalbaarheid toetst.
- Mede ten behoeve van de plaatsings- en de onderzoekcommissie (en om beoogde aspirant-ringers op ideeën te brengen en onderlinge kennisuitwisseling te bewerkstelligen) wordt door het Vogeltrekstation een analyse gemaakt van de werkzaamheden en ringlocaties van het huidige ringersbestand (inclusief beroepsringers).

5.14 RINGERSHANDBOEK (“KWALITEITSHANDBOEK”)

De meeste op vrijwillige basis opererende ringers zijn geen onderzoekers en zijn daartoe ook niet opgeleid. Toch wordt een machtiging tot ringen volgens de wet alleen verstrekt ten behoeve van wetenschappelijke doeleinden, waarbij de door de ringers verzamelde gegevens van zodanige kwaliteit zijn dat deze niet alleen door de ringer zelf maar ook door derden voor wetenschappelijk onderzoek gebruikt kunnen worden (zie ook Bijlage 1). Gegevens dienen daarbij altijd van een hoog kwaliteitsniveau te zijn en op standaardwijze te zijn verzameld, geadministreerd en verwerkt.

Vrijwillige ringers kunnen hun eigen onderzoek uitvoeren of zich aansluiten bij door het Vogeltrekstation opgezette onderzoekprojecten. Voor diverse door het Vogeltrekstation centraal georganiseerde onderzoeken, zoals CES, RAS en RingMus, bestaan handleidingen waarin aandacht wordt besteed aan de wijze waarop de gegevens verzameld dienen te worden. Dit geldt ook voor momenteel in omloop zijnde handleidingen voor bepaalde soortgroepen. Desondanks is het niet iedere ringer duidelijk wat precies onder wetenschappelijk onderzoek kan worden verstaan, aan welke eisen deugdelijk onderzoek dienen te voldoen, en op welke vragen een antwoord wordt

gezocht of zou kunnen worden gezocht. Ook worden – bewust of onbewust – niet altijd dezelfde standaarden, disciplines en routines gevolgd. Enkele voorbeelden hiervan zijn verschillende gedrags- en ethische aspecten, de wijze waarop een vogel bij het meten wordt gehanteerd, de maten die minimaal genomen moeten worden, de te gebruiken meet- en determinatiematerialen, nut en noodzaak van vaste opstellingen, het wel of niet gebruiken van geluid en/of lokvogels, de invloed van het weer bij gestandaardiseerde onderzoeken, en het wel of niet melden van bij het ringen overleden vogels. Kennis over al deze aspecten kunnen ringers verkrijgen uit de al eerder genoemde handleidingen, middels opleiding en bijscholing, tijdens veldtoetsen, door middel van contacten met andere ringers, en uit de literatuur.

Al dit soort zaken zouden op een plaats of op een manier voor alle ringers beschikbaar moeten zijn.

- Er dient een (minimaal digitaal beschikbaar) Ringershandboek (“Kwaliteitshandboek”) te komen waarin alle te volgen standaarden worden beschreven (dit kan bijvoorbeeld ook in de vorm van online instructiefilmpjes, overigens alleen achter een gesloten en alleen voor ringers en aspirant-ringers toegankelijke website)
- In dit Ringershandboek wordt ook uitgelegd hoe wetenschappelijk onderzoek wordt gedefinieerd, hoe dit wordt opgezet en wat daarbij verder zoal komt kijken
- Ook wordt in het Ringershandboek uitdrukkelijk aandacht besteed aan alle eisen (ook die vanuit wet- en regelgeving) waaraan een goede ringer moet voldoen
- De beschrijving van de gehele opleidings- examinerings- en certificeringscyclus wordt in het handboek opgenomen
- Bovendien dienen in dit Ringershandboek zaken als eigendomsrecht en gebruiksrecht van de gegevens opgenomen te worden.

5.15 OVERIG

- Elke bij het ringen gedode of verwonde vogel dient als zodanig te worden ingevoerd in Griel, zodat ook daarover volledige transparantie wordt verkregen en vragen daarover kunnen worden gepareerd met cijfers.
- Alle bovenstaande punten worden door Vogeltrekstation in de bestaande documenten (protocollen) verwerkt. Daar waar deze ontbreken, worden nieuwe documenten gemaakt.
- Alle documenten worden zo spoedig mogelijk in set met .pdf's beschikbaar gesteld, zodat deze in een keer als complete set gedownload kan worden [en niet als losse teksten vanaf verschillende onderdelen van de website gedownload moeten worden].

6. DANKWOORD

Dit advies is stapsgewijs opgesteld over een periode van ruim 1,5 jaar door het bestuur van de Ringersvereniging (G. Boere –voorzitter, J. de Vries – penningmeester, J. Winkelman – secretaris, K. van Ee, T. Eggenhuizen (tot december 2015), R. Klaassen (vanaf december 2015)).

In de eerste versie van het advies werden opmerkingen over de huidige opleiding en certificering verwerkt van 76 ringers die in 2014 een door het bestuur van de Ringersvereniging opgestelde enquête invulden.

Belangrijke voorstellen in de latere versies werden steeds voorgelegd aan en bediscussieerd met Henk van der Jeugd, Hoofd van het Vogeltrekstation.

De hoofdlijnen van de versie van het concept van december 2015 werd middels een powerpoint presentatie besproken in de Algemene Ledenvergadering van de Ringersvereniging van 2015. De naar aanleiding daarvan samengestelde discussiegroep kwam op 10 februari 2016 in Wageningen bijeen en bestond uit: Steven de Bie, Tijs van den Berg, Gerrit Bochem, Jan van Dijk, Jan Doevendans, Wim Eversdijk, Herma van Gernen, Mary Mombarg, Wim Nijenhuis, Leo Oudejans, Harry de Rooy, Reinier Smabers, Oscar Verhoeven, Jan Visser (allen leden – zowel ringers als aspirant-ringers - van de Ringersvereniging), Gerard Boere, Koos van Ee, Raymond Klaassen, Joke Winkelman (bestuur Ringersvereniging) en Henk van der Jeugd (Vogeltrekstation). Dit leverde flink wat nieuwe ideeën op, die zoveel mogelijk zijn verwerkt. Ook nieuwe input die drie leden uit de discussiegroep aanleverden naar aanleiding van de notulen van de bijeenkomst van 10 februari werden zo goed mogelijk verwerkt.

Het voorlaatste concept (versie eind februari 2016) werd door 46 leden van de Ringersvereniging opgevraagd nadat hiertoe gelegenheid aan alle ruim 220 leden was gegeven via een e-mailbericht. Daarvan leverden er twintig een respons in, variërend van enkele opmerkingen tot uitgebreide commentaren: Peter Alblas, Thijs van den Berg, Jan Beurskens, Peter Boelee, Nelly van Brederode, Sjoerd Dirksen, Niko Groen, Jan de Jong, Ralf Joosse, Tjeerd Kooij, Klaas Koopman, Luitzen Louwsma, Eduard Osieck, Remke van Rijswijk, Jan Staal, Albert Jan Stevens, Arend Timmerman, Jan Wouters, Henri Zomers, Peter van Zwol. Ook hun input is zoveel mogelijk verwerkt in het nu voorliggende advies.

Alle ringers en aspirant-ringers die commentaren, ideeën, wensen en aanvullingen leverden: van harte bedankt!

BIJLAGE 1. ACHTERGRONDINFORMATIE EN ARGUMENTATIE – OPLEIDINGS- EN CERTIFICERINGSREGELING VOOR VRIJWILLIGE VOGELRINGERS

1. UITGANGSPUNTEN

1.1 Ringen alleen voor wetenschappelijke doeleinden

Een machtiging tot het vangen en ringen van wilde vogels (oude benaming: ringvergunning) wordt alleen gegund (uitgegeven) ten behoeve van **wetenschappelijke doeleinden**. Aan de basis hiervan staat de database met ring- en terugmeldingsgegevens zoals beheerd door het Vogeltrekstation, waaraan ringmachtiginghouders de door hen verzamelde ring- en biometrische gegevens toevoegen middels een online invoerprogramma (Griel).

Het **ringen** is hierbij geen doel maar een **middel**. Het enige, wettelijk geaccepteerde, doel is het mogelijk maken van **wetenschappelijk onderzoek**, door de ringer zelf, door het Vogeltrekstation, of door derden (zie voor een outline Bijlage 5). Zo kan het vangen en ringen (of het anderszins merken) van vogels een belangrijke rol vervullen bij verkrijgen van informatie over zaken als leeftijd en sekse, maten, dispersie, trek, overleving, soortsamenvatting, aantallen en reproductie, aanwezigheid van ziekteverwekkers, en over eventuele veranderingen daarin. Het vangen en ringen van vogels geschiedt dus niet (alleen) “voor de leuk”, maar plezier in het werk is beslist een goed uitgangspunt.

Het is daarbij van cruciaal belang dat alle verzamelde gegevens een **juist kwaliteitsniveau** hebben en op dezelfde **standaardwijze** worden verzameld. Verkeerde of verouderde vang-, determinatie- en/of meettechnieken, en het slecht, fout of niet tijdig administreren van de bij het ringen verkregen gegevens kunnen de gehele dataset corrumperen. Hierdoor wordt niet alleen de aan de basis van de machtiging staande wetenschappelijke output van minder of generlei waarde, maar kan ook het werk van anderen (sterk) aan kwaliteit laten inboeten of zelfs waardeloos laten worden. In het verlengde hiervan dienen **gebruikers** van de verzamelde gegevens altijd **inzicht** te hebben in de wijze waarop deze zijn verkregen en moeten zij erop aan kunnen dat de verwachte kwaliteit ook inderdaad aanwezig is. Voor iedere ringer is het werken volgens de door het Vogeltrekstation aangegeven standaardprocedures dus een *must*.

Daarnaast gelden voor alle ringers de vigerende **natuurwet- en natuurregeling** en de eisen van de grondeigenaar op wiens land men vogels vangt. Ook daaraan dient men zich te allen tijde te houden.

1.2 Kwaliteitsniveau en kwaliteitsbewaking via uniform kwaliteitssysteem

Omdat ringers van tijd tot tijd hun werkveld kunnen verleggen of aan andere projecten gaan meedoen en omdat geregeld nieuwe kennis over vang- en merkmethode en hand- en determinatiekenmerken beschikbaar komt, geldt de benodigde kwaliteitsbewaking en daarmee opleiding niet alleen voor **nieuwe ringers** maar ook voor **bestaande**. Het gaat samengevat om een **“verlening van machtigingen tot het vangen en ringen van vogels aan vakbekwame mensen die blijvend kwalitatief hoogwaardig werk afleveren en zich aan alle relevante regels houden”**.

- **Het bewijsbaar goed opleiden en in stand houden van kennis van alle ringers is daarom van vitaal belang voor de wetenschappelijke doeleinden waaraan ringers via hun machtiging een bijdrage dienen te leveren.**

Via een adequaat en op het werkveld ingesteld **kwaliteitssysteem** voor opleiding, kennishandhaving en kennisuitbreiding kan de organisatie ook naar buiten toe aangeven hoe de **werkwijze** is, hoe **opleiding en bijbehorende processen** lopen en wie welke **verantwoordelijkheden** en **bevoegdheden** heeft en hoe betrokkenen daarop kan worden **aangesproken**. Indien goed opgezet, kan daarmee zowel intern als extern volledige transparantie worden verkregen.

Een goed kwaliteitssysteem zet zo voor iedereen op duidelijke en **controleerbare wijze** de “**norm**”, en is tegelijkertijd een **basis voor continue verbetering** van kwaliteit, efficiency en effectiviteit.

De vogelringerij kent in dit kader de een opleiding voor nieuwe ringers en een geregelde certificering van bestaande ringers. Beide systemen bestaan inmiddels enkele jaren (zie ook Bijlage 3). Na grondige bestudering van het systeem en van de situatie in vijf West-Europese landen (Bijlage 4) werd door het bestuur van de Ringersvereniging geconcludeerd dat Nederland al een systeem van een redelijk niveau kent, maar dat onderdelen verduidelijking behoeven en zo nodig ook aanscherping teneinde zo optimaal mogelijk te kunnen aansluiten aan wettelijke, wetenschappelijke en maatschappelijke vereisten. Deze vormen een aanzet tot een “Opleidings- en certificeringsregeling voor ringers” die is opgezet volgens de gangbare erkenningsregeling voor organisaties werkzaam in de groene sector, zoals het Vogeltrekstation. Er is daarbij volledig uitgegaan van de huidige praktijk.

BIJLAGE 2. ACHTERGRONDINFORMATIE OVER CERTIFICERINGSNORM ISO-9001

2.1 Algemeen

De in Bijlage 1 geschetste noodzaak tot kwaliteitszorg laat zich voor kennisintensieve en dienstverlenende organisaties zoals het Vogeltrekstation en haar (vrijwillige) medewerkers het beste vertalen in de certificeringsnorm ISO-9001: 2008 norm (of: 2015 norm). Deze standaard (norm) betreft een cyclisch (**verbeterings**)proces dat is gericht op het vergroten van de kwaliteit van een product of dienst, en betreft dé internationale norm voor kwaliteitsmanagementsystemen van dienstverlenende organisaties, en met name ook die werkzaam in de groene sector.

Voor dienstverlenende organisaties volgt de uitwerking daarvan over het algemeen een cyclus proces volgens een PDCA-cirkel: Plan, Do, Control, Act (*Planning (Plan), uitvoeren (Do), monitoren & controleren (Control), evalueren en planning aanpassen (Act)*). Wanneer het kwaliteitsmanagementsysteem goed is opgezet, biedt het een gedegen basis voor verbetering van efficiency, effectiviteit en zorg, en daarmee ook tot meer klanttevredenheid.

Centraal staan een **gedegen opleiding** en een **continue verbetering** van handelwijzen van alle medewerkers, verhoging van kwaliteit van aangeleverde gegevens, leiderschap (van het Vogeltrekstation) en betrokkenheid van alle (ook vrijwillige) medewerkers. Processen en besluitvorming worden daarbij altijd op basis van feiten gevolgd en gemaakt, met andere woorden: beide zijn voor iedereen controleerbaar en reproduceerbaar. ISO 9001 stelt daarvoor de volgende standaard:

- eisen aan opleiding en blijvende vakbekwaamheid;
- controle en (centrale) vastlegging van de kwaliteit en de resultaten;
- naleving van wettelijke vereisten,

Volgens deze standaard moet het kwaliteitsbeleid **transparant** zijn, **op papier staan (controleerbaar zijn)** en **bekend zijn bij en gevolgd worden door alle betrokkenen**.

In het geval van het Vogeltrekstation betreft het kwaliteitsnormen die gesteld moeten worden aan zowel (1) het Vogeltrekstation zelf (wat betreft planning, uitvoering, management en communicatie), als die aan (2) haar (vrijwillige) medewerkers (de ringers). Wat (1) betreft gaat het om zowel interne als externe processen van het Vogeltrekstation, waaronder planning, uitvoering, management en communicatie (bijvoorbeeld opzet en managing van de ringgegevensdatabase, managen van personeel, en communicatie met de ringers. Bij (2) gaat het om de opleiding en certificering van de (vrijwillige) ringers (cq. het waar mogelijk verbeteren van de kwaliteit van de door hen aangeleverde gegevens en de daartoe door hen uitgevoerde handelingen), en het daarbij blijven voldoen aan door de natuurwetgeving gestelde overige voorwaarden en eisen.

- In deze notitie wordt ingegaan op (2), in de bijlagen wordt waar nodig voor de verduidelijking soms ook ingegaan op een aspecten van (1).

Het Vogeltrekstation, NIOO en KNAW zijn zelf overigens niet gecertificeerd, waarmee (1) derhalve niet is geborgd.

2.2 Opzet ISO-9001

In een volledig uitgevoerde ISO-9001 wordt als terminologie de “erkenning” gebruikt. Een erkenning (binnen ISO-9001 in de zin van een “keurmerk”) wordt meestal opgezet om onderscheid te maken tussen kwalitatief mindere en betere bedrijven of personen. Een bedrijf/persoon verkrijgt de erkenning wanneer deze aan de gestelde eisen voldoet. Bij erkenning volgens ISO-9001 is bovendien sprake van opname in een register zodat de buitenwereld kan zien wie aan de gestelde eisen voldoet. Het is daarmee voor iedereen duidelijk welke eisen worden gesteld, wie die eisen bepaalt, hoe deze worden getoetst en wie de erkenning afgeeft.

Een volledig uitontwikkelde erkenning wordt beheerd en uitgevoerd door een onafhankelijke organisatie, die niet zelf certificeert en controleert (middels externe audits) maar deze uitbesteedt aan een daartoe door de Raad voor de Accreditatie erkend bedrijf en eventueel accreditatie aanvraagt bij de Raad voor de Accreditatie. De auditors toetsen daarbij onder andere of ringers werken volgens het opgestelde kwaliteitshandboek, of alle afgesproken procedures en verbeterpunten zijn opgevolgd, of opleiding, examens en certificeringen door gekwalificeerde personen zijn uitgevoerd. Er zijn ook erkenningen die (veel) minder ver gaan en toch goed functioneren. Hoe ver een erkenning hierin gaat bepaalt de eigenaar (in ons geval het Vogeltrekstation) en/of de betrokkenen (Ringersvereniging, ringers).

- **In het geval van het ringwerk kan in plaats van “bedrijven” gelezen worden: “ringmachtigingshouders” (ringers). Hierna wordt daarom gesproken van ringers.**
- **Met “organisatie” wordt het Vogeltrekstation bedoeld.**

Globaal worden drie niveaus onderscheiden, met iedere mogelijke tussenvorm daartussen:

(A) Niveau 3 (hoogste niveau) – niveau van ISO-9001

Organisatie

- De erkenning wordt beheerd en uitgevoerd door een onafhankelijke, aparte rechtspersoon.
- De erkenning heeft een gedeponerd eigen logo.
- De organisatie heeft een systeem om alle (historische) gegevens, rapporten, procedures, (financiële) administratie, registraties, etc. bij te houden.
- De organisatie houdt een register van erkende ringers bij.
- De organisatie kent een bestuur, diverse commissies of Raden van Advies, een geschillencommissie en een toetsingscommissie.
- De organisatie heeft een eigen bedrijfs- en kwaliteitsbeleid.
- Het geheel is vastgelegd in reglementen en statuten.
- De organisatie past de Deming systematiek (PDCA-cirkel = “Plan, Do, Control, Act”) toe en maakt hierbij gebruik van verifieerbare input, waarbij kwaliteitstoetsing van geleverde diensten of producten plaatsvindt.

Eisen

- De eisen worden door een of meerdere commissies en/of werkgroepen, bestaande uit belangengroepen, opgesteld. In deze commissies zitten afgevaardigden van de belangenorganisaties die geregeld bijeen komen om de eisen te updaten.

Toetsing

- Er worden toetsingen uitgevoerd om te bepalen of een ringer (nog steeds) aan de eisen voldoet.
- De frequentie van toetsen is doorgaans een jaar.
- De toetsingen vinden plaats door onafhankelijke toetsers die een rapport opstellen van de toetsingsresultaten en een advies geven aan een ander (onafhankelijk) orgaan dat de beslissing met betrekking tot de erkenning neemt.
- Toetsing vindt plaats door middel van een beoordelingsstelsel (controle of audit), opgebouwd uit een administratieve of systeemcontrole en een project/werkplaatscontrole.

Communicatie, publicatie, promotie

- De organisatie publiceert regelmatig het register van erkende ringers en andere zaken zoals eisen, procedures en nieuws.
- Tevens zorgt het voor promotie van de erkenningsregeling.
- Alle eisen en het register zijn openbaar.

De organisatie is zelf gecertificeerd of geaccrediteerd.

De Raad voor Accreditatie kijkt of een keurmerkeigenaar onafhankelijk en deskundig is. Hierbij wordt getoetst of:

- de keurmerkeigenaar op eerlijke en natrekbare wijze controleert.
- de keurmerkeigenaar zich niet laat beïnvloeden door commerciële belangen.
- de keurmerkeigenaar genoeg kennis heeft over de zaken waarop hij controleert.

Bij een volledige ISO-9001 erkenning wordt de jaarlijkse controle uitbesteed aan een externe, geaccrediteerde en gecertificeerde instelling, waarvoor (flink) moet worden betaald.

B. Niveau 2 (midden niveau), ten opzichte van niveau 3 (geen ISO-9001 certificering):

- Het logo is niet gedeponeerd.
- Er is sprake van een onafhankelijke organisatie, maar dit betreft geen aparte rechtspersoon.
- Niet alle onder A. vermelde registraties worden bijgehouden.
- De organisatiestructuur is teruggebracht tot een uitvoerend orgaan.
- De afspraken zijn vastgelegd in protocollen.
- De Deming systematiek (PDCA) wordt niet (traceerbaar) richting alle organen toegepast.
- De commissie komt niet op regelmatige basis bijeen.
- Toetsing en communicatie/publicatie/PR/promotie zijn niet van toepassing.

C. Niveau 1 (begin niveau), ten opzichte van niveau 2 en 3 (geen ISO-9001 certificering):

- Er is alleen sprake van een register van erkende personen
- De eisen worden door de organisatie zelf opgesteld
- Erkenning vindt plaats op basis van een inschrijving met een verklaring dat aan de eisen wordt voldaan.
- Toetsing en communicatie/publicatie/PR/promotie zijn niet van toepassing.

Daartussen zijn nog vele andere tussenvormen mogelijk.

2.3 Wat staat centraal in ISO 9001

In ISO 9001 staan klanttevredenheid (klanten zijn in dit geval de overheid die wettelijke eisen aan de machtiging heeft gesteld en de gebruikers van de ringgegevens) en kwaliteitsverbetering centraal.

De organisatie moet waar mogelijk zorgen voor het verhogen van deze klanttevredenheid door te voldoen aan de eisen en wensen van de klanten en aan de wettelijke eisen die van toepassing zijn op het product of de dienst van de organisatie. Daarnaast moet de organisatie de bedrijfsprocessen om dit te bereiken beheersen, borgen en continue verbeteren en dit op schrift kunnen aantonen. Dit borgt de organisatie in een volgens ISO-9001 richtlijnen opgesteld kwaliteitsmanagementsysteem waarin het door de organisatie gewenste kwaliteitsbeleid is vastgelegd. Dit beleid moet bekend zijn bij en worden gevolgd door alle medewerkers.

ISO-9001 beoogt niet om uniformiteit van kwaliteitssystemen af te dwingen. Wel vormen de eisen die uit ISO-9001 volgen goede aanknopingspunten voor het door de organisatie zelf op te zetten en in te richten transparant en controleerbaar kwaliteitsmanagementsysteem dat volledig bij de betreffende organisatie past.

ISO 9001 wordt in dit kader ook wel simpel weergegeven als:

- *zeg wat je doet*
- *doe wat je zegt*
- *bewijs het*
- *verbeter*

Kenwoorden voor ISO-9001 zijn:

- klantgerichtheid
- klanttevredenheid
- verhogen kwaliteit door continue verbetering
- leiderschap vanuit de organisatie (betrokkenheid directie/bestuur; hier: Vogeltrekstation & NIOO)
- betrokken medewerkers (opVogeltrekstationen de ringers)
- procesbenadering
- besluitvorming op grond van feiten

Een belangrijk element in de PDCA-aanpak van ISO-9001 betreft de verplichte management review (ook wel "directiebeoordeling"), die een verbinding tussen ambities van de organisatie en de daadwerkelijke realisatie waarborgt. De management review betreft een integraal, periodiek plaatsvindend onderdeel van de (jaarlijkse) planning- en controle cyclus. Hierbij dient het management een standpunt in te nemen, dus niet alleen vast te stellen of een doelstelling is gehaald, maar ook aan te geven wat het management daarvan vindt.

De documentatie van het kwaliteitsmanagementsysteem moet minimaal bestaan uit een kwaliteitsbeleid en kwaliteitsdoelstellingen, een beschrijving van de interne afspraken over de zes verplichte aspecten van ISO 9001 (Beleid, Organisatie, Primaire processen, Resultaten, Mensen, Hulpbronnen) en de door de norm verplichte registraties (dit laatste punt vervalt bij dienstverlening). Daaraan wordt bewijsbaar toegevoegd wat voor de mensen in de organisatie nodig is om processen

te kunnen uitvoeren, bijvoorbeeld een procesbeschrijving, projectbeschrijving, formats, checklists en werkinstructies.

Het kwaliteitsmanagementsysteem hoeft geen “boekwerk” te zijn. Zeker bij weinig complexe certificeringsprocessen en bij bijvoorbeeld kleine ondernemingen volstaan eenvoudige beschrijvingen van de gangbare procedures, zolang deze maar in een logische volgorde staan en zolang daarin maar rekening is gehouden met de vaste onderdelen van ISO-9001. Hierbij kunnen vragen zoals hieronder genoemd als uitgangspunt worden genomen:

- Welke toepassingen kent het bedrijf (wat is de scope)
 - Wie zijn de klanten/klantgroepen
 - Wat verwachten of eisen deze klanten aan kwaliteit
 - Welke kwaliteitskenmerken behoren daarbij
 - Welke meetbare doelstellingen zijn hieraan te koppelen
 - Hoe worden deze bereikt
 - Zijn deze vastgelegd in beoordelingsrichtlijnen en checklists (controle!)
 - Welke wet- en regelgeving dient te worden nageleefd
 - Hoe wordt voldaan aan het naleven van deze wet- en regelgeving
 - Is er een bedrijfsadministratie en projectregistratie en voldoen deze aan de ISO-normen
 - Is de directie bewijsbaar voldoende betrokken bij de ontwikkeling, invoering, continue verbetering en doeltreffendheid van het kwaliteitsmanagementsysteem
 - Is er voldoende interne communicatie over het kwaliteitsmanagementsysteem
 - Zijn de juiste middelen, inclusief training, beschikbaar voor het personeel (deels ondervangen door het nieuwe registratiesysteem behorend bij de nieuwe scholingseisen)
 - Wordt klanttevredenheid bewijsbaar gemeten
 - Vindt monitoring en meting van werkzaamheden, processen en resultaten plaats
 - Worden deze gegevens geanalyseerd
 - Leiden deze bewijsbaar tot continue verbetering van de dienst en/of het product
 - Maken interne audits onderdeel uit van het kwaliteitsmanagementsysteem
- En bij ieder punt: zo nee, waarom niet; zo ja, hoe dan en door wie en wanneer.

2.4 Keuze voor het vogelringwerk

In het geval van het vogelringwerk zijn er twee groepen die gecertificeerd zouden moeten worden: (1) het Vogeltrekstation zelf (als onderdeel van een NIOO- of KNAW-certificering), en (2) als uitvoerend onderdeel onder (1) de onder het Vogeltrekstation vallende ringers.

Certificering volgens ISO-9001 houdt strikt genomen in dat een externe, onafhankelijke partij vaststelt of het kwaliteitsmanagementsysteem van de organisatie aan alle normeisen van ISO- 9001 voldoet (bij toetreding) en blijft voldoen (regelmatige heraudits). Nadat een externe audit heeft plaatsgevonden krijgt de organisatie een certificaat waaruit blijkt dat zij voldoet aan de eisen van de standaard. Er vinden regelmatig (over het algemeen minimaal een keer per jaar) heraudits plaats, ook weer door een externe, onafhankelijke partij. Een nieuw certificaat wordt alleen verstrekt wanneer eventuele door de certificerende partij geconstateerde tekortkomingen tijdig (over het algemeen binnen drie maanden) worden verholpen. Certificaten worden bij het niet of onvoldoende voldoen aan de eisen en afspraken ingetrokken.

Het certificaat is een teken voor de organisatie en haar klanten dat de organisatie op een vooraf gestelde en gestructureerde manier aan [kwaliteitsmanagement](#) (zorg, beheersing en borging) doet. Het is echter geen ultieme [garantie](#) voor een kwalitatief goed product of een goede dienst. Het certificaat geeft vooral aan dat men transparant werkt en continue bezig is de kwaliteit van het gebodene op alle relevante punten te verbeteren. Het is onder ISO-9001 overigens toegestaan om bepaalde eisen zodanig verplicht te stellen dat altijd voor 100% aan deze eisen wordt voldaan.

Ook volledige certificering van de ringers volgens ISO-9001 houdt strikt genomen in dat een externe, onafhankelijke partij vaststelt of het ringwerk voldoet aan alle gestelde kwaliteitseisen (opleiding met examen bij toetreding) en daaraan blijven voldoen (regelmatige heraudits of “certificering”). Maar externe toetsing is over het algemeen duur, terwijl de vrijwilligers behalve heel veel onbezoldigde tijd ook alle bijkomende kosten, waaronder reisgeld, vangmaterialen en ringen, over het algemeen zelf bekostigen. De hoogte van deze financiële bijdrage valt zeker niet te verwaarlozen en lag in 2014 gemiddeld op 1.210 € per jaar (tussen de 50 en 5.000€ per ringer) (bron: Bestuur Ringersvereniging, 2014. Resultaten enquête leden Ringersvereniging, 2014 (Rapport)).

Voor het vogelringwerk is dan ook gekozen voor een geheel intern uitgevoerde certificering waarbij het raamwerk volgens dat van ISO-9001 is opzet en waarbij de PDCA-cyclus centraal staat.

Omdat het een geheel intern proces betreft, kan echter nooit worden gesteld dat is gecertificeerd volgens de ISO-9001 norm of dat men “ISO-9001 gecertificeerd” is!

Wel kan worden gecommuniceerd dat men is gecertificeerd volgens de eisen van het Vogeltrekstation.

**BIJLAGE 3. OP DIT MOMENT BINNEN VOGELTREKSTATION AANWEZIGE DOCUMENTEN ROND
OPLEIDING, EXAMINERING, AANVRAGEN EN VERLENGEN VAN MACHTIGINGEN EN CERTIFICERING
[terminologie nog niet aangepast aan de nieuwe voorstellen]**

- : te downloaden van www.vogeltrekstation.nl; overige documenten op te vragen bij het Vogeltrekstation

Ringvergunning / assistentenverklaring

- [Voorbeeldmachtiging](#)
- [Verlenging 2015](#)
- [Protocol beoordeling kandidaat](#)
- [Aanmelding assistent-ringer](#)
- [Gebruiksovereenkomst terreineigenaar](#)
- [Personalia formulier](#) (nieuwe ringer)

Opleiding en certificering

- [Agenda](#) certificering
 - [Protocol certificering ringer](#)
 - [Protocol certificering roofvogelringer](#)
 - [Tabel certificering gevolgd \(8-12-2014\)](#)
 - [Paspoort assistent ringer](#)
- Algemene uitleg certificering op website Vogeltrekstation
- Basale informatie achterin OHV bij mededelingen
- Bindende eisen voor certificeringsdagen (memo RV 2004; certificering bestaande ringers)

Overig

- [CDNA formulier voor ringers](#)

Griel

- [Handleiding GRIEL](#)
- [Beknopte handleiding GRIEL](#)
- [Handleiding Bulkupload](#)

Analyse

- [MARK](#) (software)
- [Handleiding MARK](#)
- Gegevens exporteren en bewerken vanuit Griel

Ring-MUS

- [Handleiding ring-MUS](#)
- [Aanmelding assistent-ringer](#)
- [Aanmelding ring-MUS project](#)
- [Kleurringen in Griel](#)
- [Stageformulier assistent-ringer](#)
- [Ring-MUS - Informatie voor buurtbewoners](#)

- [Waarnemingsformulier voor buurtbewoners](#)
- [Ring-MUS formulier 2013](#)

CES

- [CES-controleformulier](#)
- [Formulier RINGgegevens](#)
- [Formulier TERUGMELDgegevens](#)
- [Tabel vangperiodes](#)
- [Tabel vangtijden](#)
- [Handleiding CES](#)

BIJLAGE 4. SAMENVATTING OPLEIDING EN CERTIFICERING IN NEDERLAND, BELGIË, ZWEDEN, DUITSLAND, VERENIGD KONINKRIJK, FRANKRIJK

[terminologie nog niet aangepast aan de voorgestelde nieuwe terminologie]

Bronnen:

- (1) **Nederland** – Henk van der Jeugd (Hoofd Vogeltrekstation); Paspoort assistent ringer Vogeltrekstation versie 2.0 (2013); diverse richtlijnen en protocollen op <https://vogeltrekstation.nl/nl/ringers/downloads-en-formulieren>
- (2) **België** – Didier Vangeluwe (hoofd Belgisch ringwerk); Hoe medewerker-ringer van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen worden - organisatie en soorten ringvergunningen (notitie, Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Belgisch Ringwerk, versie 14/03/2014); Overzicht van de in 2013 door het Belgisch ringwerk uitgevoerde activiteiten, Operationele Directie Natuurlijk Milieu / Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen.
- (3) **Zweden** – Thord Fransson (hoofd Department of Environmental Research and Monitoring, Swedish Museum of Natural History); Handbok för ringmärkare; Jaktförordningen T105; NV-tillstånd 2013.
- (4) **Duitsland** – Franz Bairlein (directeur Institut für Vogelforschung - Vogelwarte Helgoland); Richtlinien für ehrenamtliche Mitarbeiter (handboek voor ringers; Institut für Vogelforschung "Vogelwarte Helgoland").
- (5) **Verenigd Koninkrijk** – Jacquie A. Clark (Head of Demography Team & Principal Research Manager, British Trust for Ornithology); Redfern C.P.F. & J.A. Clark 2001, Ringers' Manual, British Trust for Ornithology.
- (6) **Frankrijk** – Gerard Boere (houder Franse ringmachtiging); informatiebladen Centre de recherches sur la Biologie des Populations d'Oiseaux: Devenir bagueur, Les aides à la formation des futurs bagueurs, Stage pratique, Stage de qualification, Stage théorique, Aide à la qualification (comment sont évalués les candidats), diverse Référentiels (carnet) [<http://crbpo.mnhn.fr/spip.php?rubrique29&lang=fr>]

(1) NEDERLAND

VOORHEEN

Volgens het ringershandboek uit 1976 (inmiddels deels vervangen door protocollen en richtlijnen op www.vogeltrekstation.nl) moet een aspirantringer die een machtiging tot het vangen en ringen van vogels aanvraagt:

- een gedegen kennis van de in Nederland voorkomende soorten, verworven door jarenlange veldervaring;
- minimaal 20 jaar oud zijn;
- hebben meegelopen met een ervaren ringer, onder wiens directe leiding steeds is gewerkt; duur opleiding was afhankelijk van de soorten die men wil gaan ringen.

Men kreeg daarna meestal een volledige machtiging (voor alle soorten en vangmiddelen).

TEGENWOORDIG

Een “ringvergunning” wordt verleend voor een jaar, waarna deze opnieuw voor een jaar kan worden verleend of kan worden ingetrokken. De machtiging wordt pas afgegeven nadat een kandidaat ringer over voldoende kennis en vakbekwaamheid beschikt. Overigens krijgt een kandidaat ringer al wel een machtiging die wat betreft inhoud identiek is aan die van een officiële” ringer. Bestaande machtiginghouders dienen een certificeringstraject te doorlopen dat tot op zekere hoogte een driejarige cyclus kent. Er is een opleidings- en certificeringssysteem, waarvoor voor de meeste onderdelen richtlijnen en protocollen te vinden zijn op <https://vogeltrekstation.nl/nl/ringers/downloads-en-formulieren>. Een belangrijk opleidingsdocument betreft het Paspoort Assistent-ringer.

Er is het laatste decennium een duidelijk trend ingezet waarbij volledige machtiginghouders (“vrije ringers”) langzaam maar zeker plaatsmaken voor beperkte machtiging en gericht op een soort(groep), vangmiddel, locatie, project of onderzoek.

Er is geen minimumleeftijd voor het aanvragen van een machtiging, mede omdat de wet dit niet voorschrijft. Het Vogeltrekstation hanteert doorgaans een leeftijd van 16 jaar voor het afgeven van een machtiging. De jongste machtiginghouder waaraan onlangs een machtiging werd afgegeven was 14 jaar oud zijn, terwijl een helpers machtiging (inmiddels niet meer verkrijgbaar) werd afgegeven aan een 12-jarige.

Momenteel worden twee typen machtigingen afgegeven:

- assistent-ringer
- ringer

Beide machtigingen kunnen beperkt zijn tot een of meer soort(groep)en, vangmiddelen, projecten, locaties of vraagstellingen (onderzoek).

De tot voor kort geldende afkortingen voor de verschillende (deel) machtiging (H, R, etc.) lijken inmiddels weer te zijn verlaten.

Een machtiging wordt voor een jaar afgegeven (wettelijk voorgeschreven).

OPLEIDING & EXAMEN

Volgens het Paspoort Assistent-ringer (2013), deels opgezet naar het Franse Carnet, dient een aspirant ringer minimaal een jaar met een door hetVogeltrekstationaan te wijzen mentor (geen op schrift gestelde eisen, geen lijst van mentoren) te hebben meegelopen. Afhankelijk van het aantal soorten en de soortgroep(en) die men wenst te gaan ringen, en afhankelijk van de leeftijd van de vogels (jongen, vliegvlug) dient men 25-100 individuen (zangvogels – nestjongen: 200, vliegvlug: 1.000 gehanteerd waarvan 500 zelf verwerkt) zelf gehanteerd te hebben, die afkomstig zijn van 3-5 soorten (zangvogels: 30 soorten, Ring-MUS: minder soorten maar niet gespecificeerd). In totaal moet men bovendien gedurende 100 uur (zangvogels: 250 uur) met de mentor op diens vangplek(ken) meegelopen hebben. Daarna kan men een praktisch examen afleggen bij een daartoe door hetVogeltrekstationaangewezen onafhankelijke ringer volgens een examineringsprotocol. Er is daarnaast een brokje met theoretische aspecten die men moet opdoen. Er is ook een theoretisch examen (maar het is niet beschreven hoe en door wie dat wordt afgenomen).

In het paspoort is een afvinklijst opgenomen met theoretische en praktische onderwerpen die men tijdens de stage gezien of gedaan moet hebben en die door de mentor worden afgetekend, alsmede een invullijst voor het aantal gehanteerde vogels en de geringde soorten die door de assistent-ringer zelf worden bijgehouden.

Het paspoort verdient aanvulling, terwijl een aantal details nog eens goed gecheckt zouden moeten worden. Zo zijn de afvinklijsten zeker niet uitputtend, terwijl een aantal voor determinatie wel belangrijke vaardigheden zoals het meten van snavellengte, staartlengte, klauw, notch en vleugelformule en bijvoorbeeld ook het invullen van de standaard rui- en nestkaarten ontbreken. Ook zijn niet alle per soortgroep genoemde vangmiddelen correct (ganzen, zwanen en eenden worden bijvoorbeeld niet met een bal-chatri gevangen), terwijl het kunnen benoemen en herkennen van vangmiddelen niet betekent dat men deze ook zelfstandig op de juiste wijze kan hanteren. Ook is de tijdens de stage per afvinkonderwerp te behalen norm (kwaliteitseis) is niet beschreven; deze wordt geheel aan de mentor overgelaten. Aan welke kwaliteiten een mentor of een examen afnemende ringer moet voldoen, hoe dit wordt gemeten en vastgelegd, en hoe controle hierop geschiedt, is niet in documenten vastgelegd.

CERTIFICERING

Certificering van bestaande ringers is in 2001 ingevoerd, de huidige assistent-ringers verklaring op 1 maart 2007, het momenteel voor opleiding in gebruik zijnde paspoort in juli 2013. Bestaande ringers dienen eens in de drie jaar een certificeringsbijeenkomst (afhankelijk van de soortgroep in het veld, of tijdens een binnenbijeenkomst) bij te wonen, waarna men gedurende drie jaar zijn/haar machtiging jaarlijks kan verlengen (mits men aan het eind van het jaar alle ringgegevens in Griel heeft ingevoerd). Men is vrij in de keuze van een te volgen certificeringsbijeenkomst. Zo kan in theorie een zangvogelringer een roofvogelcertificering bijwonen en daarmee voor drie jaar gecertificeerd worden.

Bezoeken aan daartoe door het Vogeltrekstation aangewezen "gastheren" (geen eisen bekend) en bijvoorbeeld buitenlandse ringstations kunnen na voorafgaande toestemming van het Vogeltrekstation ook dienen als certificering.

Ook kan men theoretische bijeenkomsten bijwonen waarvoor per bijeenkomst een jaar verlenging wordt gegeven. In principe kan men zijn/haar machtiging behouden door alleen theoretische dagen bij te wonen. Bijwoning van een theoretische dag binnen drie jaar na de veldbijeenkomst levert overigens geen extra jaren op.

De certificering wordt – net als de opleiding en het examen – geheel intern geregeld. De Ringersvereniging ziet (in persoon) toe op een juiste en eerlijke afhandeling van de certificeringen, waarbij de nadruk traditioneel ligt op de zangvogelbijeenkomsten.

Voor de certificering van zangvogelringers en roofvogelringers zijn procesdocumenten aanwezig. Daartoe door het Vogeltrekstation aangewezen ringers beoordelen als gecertificeerden conform de eisen van het Vogeltrekstation (maar deze zijn niet voor alle soortgroepen op schrift gezet). Voor de overige soortgroepen worden de eisen (onbeschreven) door de gecertificeerden (meestal ringers uit de eigen soortgroep) gemaakt en gehanteerd.

Aan welke eisen certificeerders moeten voldoen is niet duidelijk vastgelegd, wel worden ten dele ringers (“experts”) die een bepaalde techniek goed machtig zijn als certificeerder gevraagd (bijvoorbeeld goed in vetgraadbepaling, schedelverbening, of onderscheid kleine karekiet en bosriestzanger, etc.) en worden daaromheen thema-certificeringsdagen georganiseerd. Samengevat kan worden gesteld dat de zangvogelringers het strengste en het minst “intern” worden gecertificeerd, in vergelijking met andere soortgroepen.

(2) BELGIË

Mede ten behoeve van het bereiken van een zo hoog mogelijke kwaliteit werken alle ringers in ringgroepen die worden geleid door een groepsverantwoordelijke (groepsleider).

Deze leider ziet toe op de administratie, ook naar de ringcentrale toe. Ook laat de leider stagiaires (mensen die stage willen lopen om een machtiging te verkrijgen) toe volgens een vaste set van regels, is verantwoordelijk voor de opleiding, besluit wanneer de stagiair voldoende is opgeleid en stelt vervolgens deze kandidaat bij de ringcentrale voor deelname aan het examen voor. Er zijn geen ringers die zelfstandig (buiten een ringgroep) werken!

De minimale leeftijd voor het verkrijgen van een machtiging is 18 jaar (wettelijk bepaald).

De machtiging is in principe van onbeperkte duur, maar moet wel ieder jaar opnieuw worden aangevraagd.

België kent drie soorten machtigingen, namelijk voor:

- pullen : stage (in ringgroep) van minimaal twee jaar (zonder vangmiddelen) en examen
- volwassen vogels : eerst pullenexamen halen, dan opnieuw stage van minimaal twee jaar (met vangmiddelen) en vervolgens weer een examen
- max. drie soorten : stage van een jaar gericht op die soorten, onderzoekprotocol indienen, examen als bij volwassen vogels maar dan voor max. drie soorten

Stages vinden binnen een of (bij voorkeur) meerdere ringgroepen plaats.

Men is verplicht een werkend e-mailadres te hebben.

Examens:

- worden eens per jaar gehouden, duur max. 2-3 uur, en worden georganiseerd door en gehouden op de ringcentrale;
- bestaan uit twee onderdelen: een theoretisch schriftelijk examen - over (1) administratie, rui, topografie, meettechnieken, en (2) soortidentificatie van 25 soorten in de hand, aan de hand van dia's (10 sec. per dia); en een praktisch examen - (3) een uur lang toetsing (door een onafhankelijk examiner) van de kennis over criteria en toepassing identificatie van soort, geslacht en leeftijd aan de hand van balgen en (in 2013 ook: uitvergroete foto's). Men kan pas aan deze examens deelnemen wanneer de groepsleider heeft besloten dat de vaardigheden in het veld goed genoeg zijn.

- Als men twee keer voor een examen is gezakt moet men opnieuw twee jaar stage lopen [in 2013 slaagde gemiddeld 50% van de kandidaten!]
- Na onderbreking van het ringwerk gedurende vijf jaar moet men opnieuw examen doen.

Heeft men het examen met goed gevolg afgelegd, dan is er daarna geen speciale opleiding en certificering meer omdat men er vanuit gaat dat het verplichte werken in ringgroepen daarin voorziet.

(3) ZWEDEN

Een groot (en nog steeds groeiend) aantal ringers werkt niet zelfstandig maar op ringstations. Ieder ringstation heeft een leider die onder andere toeziet op een juiste gang van zaken en de administratieve afhandelingen, ook naar de ringcentrale toe.

Naast een machtiging is er een aparte vergunning nodig voor de te gebruiken vangmiddelen (inclusief geluid). Een ring(vang-) machtiging wordt jaarlijks verlengd, maar pas nadat alle ringgegevens binnen zijn en alle problemen (kunnen van verschillende aard zijn) zijn opgelost. Een vangmiddelenmachtiging is drie jaar geldig.

Zweden kent nog geen formele opleiding of examens, maar wil dit wel gaan invoeren. Er is wel een handboek waar men zich aan moet conformeren. Ook is men verplicht alle ongevallen met vogels tijdens het vangen en ringen te melden.

Training nieuwe ringers

Een machtiging wordt pas afgegeven nadat men een aantal jaren is getraind door ervaren ringers en men een eigen, goedgekeurd onderzoeksvoorstel heeft ingediend. De meeste trainingen vinden plaats op ringstations. Het advies, dat men van plan is bindend te gaan maken, is zich op meerdere vangplekken te bekwamen, en ook speciale ringcursussen en de jaarlijkse ringersdagen te bezoeken. Ringcursussen (een- of meerdaags) worden jaarlijks op diverse ringstations, waaronder Ottenby en Falsterbo, gegeven; deze zijn toegankelijk voor zowel bestaande ringers als ringers in opleiding.

Een aanvraag voor een machtiging wordt pas gehonoreerd nadat

- de ringcentrale de bij aanvraag opgegeven referenties heeft getoetst,
- het bij de aanvraag verplicht in te dienen onderzoeksvoorstel akkoord heeft bevonden, en
- wanneer er geen conflicten met ringers in de buurt te verwachten zijn.

De minimale leeftijd voor het verkrijgen van een machtiging is 18 jaar (wettelijk bepaald).

Personen die onder strikte en directe leiding van een ervaren ringer meehelpen mogen jonger zijn.

Zweden kent drie soorten ringvergunningen:

- Stationsmachtiging (voor een ervaren leider die dan tevens verantwoordelijk is voor de assistent machtiginghouders);
- Individuele machtiging (niet gebonden aan een station); deze zijn steeds vaker beperkt tot een soortgroep, locatie en tijdvak;

- Assistentenmachtiging (vooral voor ringstations, voor de daar werkende goed opgeleide personen die op het station geheel zelfstandig kunnen vangen en ringen).

(4) DUITSLAND

Duitsland kent drie ringcentrales: Vogelwarte Helgoland, Beringungszentrale Hiddensee en Vogelwarte Radolfzell. Opleiding en machtigingverlening gaat daar op min of meer overeenkomstige wijze. Er is steeds sprake van een gedegen opleidings- en toetsingssysteem voor nieuwe ringers en een verplicht, regelmatig opfrissen van kennis van bestaande ringers.

Er is een uitgebreid ringershandboek (richtlijnen) beschikbaar dat is opgebouwd in de vorm van informatiebladen.

Men kent een ring(vang-)machtiging die altijd project- en/of onderzoekgebonden is.

Voor vogelsoorten die onder de Jachtwet vallen is een machtiging vanuit de Jachtwet nodig, voor andere vogelsoorten en voor het vangen en ringen in natuurgebieden is een machtiging onder de Natuurbeschermingswet nodig. Relevante machtigingen worden door de ringcentrale voor de betreffende persoon bij de overheid aangevraagd.

Minimum leeftijd voor een machtiging is 18 jaar.

Opleiding en toetsing nieuwe ringers

Een potentiële nieuwe ringer:

- werkt bewijsbaar minimaal twee jaar samen met een ervaren ringer.
- volgt daarna met goed gevolg een ringcursus van een week die wordt georganiseerd door de ringcentrale. Tijdens deze ringcursus zijn zowel potentiële nieuwe als bestaande ringers aanwezig. De cursus richt zich op theoretische onderwerpen (wetgeving, machtigingverlening) en praktische zaken (determinatie in de hand, ringen en meten, werken met verschillende vangmiddelen).
- werkt, na het succesvol bijwonen van de ringcursus, vervolgens een week mee op een van de grote ringstations en wordt dan beoordeeld door de stationsleider (deze laatste eis vervalt soms (deels) wanneer men alleen een machtiging voor niet-zangvogels wil).

Wordt ook deze laatste week succesvol afgerond, dan kan men een machtiging aanvragen voor (1) toetreding tot bestaande projecten (waaronder CES), of (2) het uitvoeren van eigen onderzoek. In beide gevallen dient men onderzoekvoorstel in, bij voorkeur een populatiestudie, dat moet worden goedgekeurd door de ringcentrale. Het voorstel moet naast een vraagstelling altijd te onderzoeken soort(en) en locatie(s), vangmethoden en duur van het onderzoek aangeven.

Toetsing bestaande ringers

Een ringmachtiging is vier jaar geldig (wettelijk vastgesteld). Verlenging vindt plaats nadat de machtiginghouder op een van de volgende wijzen zijn kennis heeft opgefrist:

- volgen van de hierboven genoemde of een door ProRing georganiseerde ringcursus (beide van een week), het meedraaien van tenminste een volledige week bij een officieel ringstation, of het bijwonen van alle jaarlijkse ringersdagen.

Daarnaast worden nog diverse andere eisen gesteld, zoals:

- Een machtiginghouder mag de vijf jaar voor afgifte van de machtiging niet zijn veroordeeld wegens overtreding van natuur-, jacht- of of dierbeschermingswetgeving.
- Een machtiging kan worden ingetrokken als de richtlijnen van de ringcentrale niet worden gevolgd, gegevens niet (op tijd) worden aangeleverd, en wanneer een onderzoek van de oorspronkelijke aanvraag afwijkt of gaat afwijken zonder dat daarvoor van de ringcentrale toestemming is verkregen.
- Alle machtiginghouders zijn zelf verantwoordelijk voor alle wettelijke en ongevallen risico's. Een ongevallenverzekering wordt sterk aanbevolen (vooral wanneer nestbomen worden beklommen).
- Ringers mogen voor het uitvoeren van hun onderzoek gebruik maken van helpers, maar alleen wanneer deze steeds onder direct toezicht van de ringer staan.
- Alle communicatie-uitingen, van contact met publiek tot publicaties, dienen van te voren met de ringcentrale te worden besproken.
- Het maken van publicaties wordt sterk aangemoedigd, waarvoor hulp en ondersteuning bij de ringcentrale kan worden ingeroepen.
- Er wordt met klem op aangedrongen misbruik van gegevens te voorkomen en alleen data aan bekenden te verstrekken en zeker geen data vrij op internet te zetten. Bij twijfel vraagt men de ringcentrale.

(5) Verenigd Koninkrijk (VK)

Het VK kent een uitgebreid, getrapt trainingssysteem met diverse toetsingen, die in drie stappen met bijbehorende drie verschillende machtigingen naar volledig zelfstandig ringen leidt:

(1) <i>Trainee</i>	= T- machtiging	; min. leeftijd 14 jaar
(2) <i>Provisional</i>	= C- machtiging	; min. leeftijd 16 jaar
(3) <i>Full</i>	= A- machtiging	; min. leeftijd 18 jaar

Daarnaast kent men nog een:

(4) <i>Specific</i>	= S- machtiging	; voor een soort(groep) of een bepaalde vangmethode

Betreft een deel-C of deel-A, kan ook aan een Trainee worden gegeven voor een simpele ringtaak.

Verder worden nog *Helpers* onderscheiden. Helpers zijn niet machtiginggebonden, maar mogen alleen C en A- machtiging in het bezit van een "Helpers Endorsement" helpen en alleen wanneer dit onder strikt en direct toezicht van deze machtiging gebeurt (zie ook hierna).

Voorts zijn er diverse aanvullende machtigingen, waaronder:

- *Pullenmachtiging, bovenop* een C of A machtiging als men pullen wil ringen; vaste set van vaardigheden, minimum leeftijd 18 jaar – 100 pullen zelf geringd (of 20 uilenpullen)
- *Mistnetmachtiging, bovenop* een C of A machtiging als men met mistnetten wil ringen; vaste set van vaardigheden, minimum leeftijd 18 jaar, min. 500 vogels zelf uitgehaald

- *Lokgeluidenmachtiging*, bovenop een C of A machtiging
- *Kanonnet machtiging*, bovenop een A machtiging

En een:

- *Helpers- machtiging* (helpers endorsement), voor C of A houders die helpers die onder hun directe supervisie werken willen hebben; wordt verstrekt op aanvraag
- *Trainers- machtiging* (training endorsement), voor A houders die een trainee onder hun hoede hebben; wordt verstrekt na toetsing op diverse criteria en vaardigheden; is vijf jaar geldig, wordt dan opnieuw getoetst.

(1) Trainee

Personen die een opleiding tot ringer willen volgen zoeken zelf een A- machtiging houder met een Training Endorsement (staan op de website van de ringcentrale). Bij deze trainer loopt men een paar keer mee, en handelt men onder strikte supervisie zelf minimaal 50 vogels af. Gaat dit goed, dan wordt een T-machtiging aangevraagd. Ook kan men hiertoe een speciale ringcursus voor beginners, georganiseerd door de ringcentrale, volgen.

Vervolgens werkt men minimaal een jaar maar bij voorkeur meerdere jaren met de trainer en liefst met meerdere trainers samen, waarbij een vaste set aan vaardigheden moet worden aangeleerd. Men moet daarnaast minimaal 750 vogels van tenminste 40 soorten zang- en niet-zangvogels in handen hebben gehad, waarvan 250 zelfstandig moeten zijn afgehandeld. Daarna kan een C-permit worden aangevraagd via een speciaal formulier dat wordt ondertekend door de trainer(s). De trainer bepaalt of en wanneer een C- machtiging kan worden aangevraagd.

De Trainee houdt een logboek bij. De T- machtiging wordt jaarlijks verlengd, waarbij samen met de trainer een Annual Training Review wordt ingevuld.

De Trainee mag geen vang- en ringmiddelen bezitten of onder zich hebben.

(2) Provisional = C-permit

De C-permithouder kan in principe zelfstandig werken, maar doet dit nog steeds onder supervisie van een trainer. Doel is vooral het opdoen van veel meer ervaring en het gaan voldoen aan een uitgebreidere toetsingslijst met vaardigheden dan bij de T- machtiging het geval is. Daarnaast moet men minimaal 1500 vogels van tenminste 50 soorten (zang- en niet-zangvogels) in handen hebben gehad, waarvan 750 zelfstandig afgehandeld (aantallen van T-permit tellen hiervoor mee). De C-permithouder houdt hiertoe een logboek bij.

De T- machtiging wordt jaarlijks verlengd, waarbij samen met de trainer een Annual Training Review wordt ingevuld.

Na minimaal een jaar als C-permithouder (bij voorkeur meerdere jaren) kan dan via een speciaal formulier een A-permit worden aangevraagd. Accordering vindt plaats door een onafhankelijk trainer en de Ringing Standards Select Committee. De trainer bepaalt of en wanneer een A- machtiging aangevraagd kan gaan worden.

De C-permit houder mag zelf geen vang- en ringmiddelen bezitten of onder zich hebben.

(3) Volledige = A-machtiging

Deze machtiginghouder mag geheel onafhankelijk werken, en zelf vang- en ringmiddelen bezitten en onder zich hebben, mits de machtiginghouder over de juiste deel machtigingen daarvoor beschikt.

(4) Specific = S-machtiging (S, SC, SA)

Betreft een soort(groep) of ringmethode.

Bestemd voor studenten en ornithologen die een bepaald onderzoek willen doen waarbij ringen nodig is. Kan daarnaast aan Trainees worden gegeven wanneer deze zonder direct toezicht van de trainer (maar wel onder verantwoordelijkheid van de trainer) simpel ringwerk (zoals het ringen van pulli in nestkasten) gaan uitvoeren.

Kan gaan om een deelmachtiging onder een T- (S), een C- (SC) of een A- machtiging (SA).

Voor SC moet een trainer en de Recoveries and Licensing Team Leader bepalen of men over voldoende vaardigheden beschikt, voor een SA is dat een trainer en de Ringings Standards Select Committee.

De machtiging wordt jaarlijks via een speciaal formulier opnieuw aangevraagd.

Bestaande ringers

Men verwacht dat iedere machtiginghouder zich geregeld verder bekwaamt en ook geregeld met andere ringers samenwerkt. Ook zijn er geregeld ringcursussen voor bestaande ringers.

Overig

- Iedereen die op enigerlei wijze aan ringwerk meedoet (helpers, trainees en C- machtiging houders) en onder de 18 jaar is, dient een schriftelijke toestemming van de ouders te hebben.

(6) FRANKRIJK

Opleiding

Frankrijk kent een gedegen ringersopleiding, waarbij men door met verschillende ringers mee te lopen een vaste set vaardigheden (af te tekenen door twee ringers op een “carnet de formation”) goed onder de knie moet krijgen. De vereiste vaardigheden gaan tot in groot detail, waaronder materiaalkennis, kennis over de wijze waarop het Franse ringwerk en de ringcentrale werken, het kunnen opnemen van zaken als vleugelformule, het volledig kunnen invullen van een ruiformulier met ruiscores, hoe zelf onderzoek te doen en het werken met excel-bestanden. Nadat men het ringen in de praktijk redelijk onder de knie heeft, volgt een theoretische en een praktische stage (examen).

De ringersopleiding kent vier niveaus waarin bepaalde sets van theoretische en praktische vaardigheden worden aangeleerd. Hiervoor zijn naast stages ook aanwijzingen op papier of als powerpoint of video (“cursussen”) beschikbaar (bijvoorbeeld over het maken van een habitatbeschrijving en hoe een mistnet op te zetten). Behaalde vaardigheden worden afgetekend

door twee verschillende ringers. Het laatste niveau betreft het bijwonen van een of – indien nodig – meerdere ringkampen (ringweken).

De theoretische stage kan men pas volgen als men redelijkerwijs in het jaar daarna het praktische examen kan doen. Dit laatste wordt afgemeten aan de vorderingen zoals weergegeven in het ringerspaspoort (“carnet de formation”). De theoretische stage duurt twee dagen en wordt georganiseerd op de ringcentrale in het Museum voor Natuurlijke Historie in Parijs. De geldigheid is twee jaar. Is men dan nog niet geslaagd voor het praktische deel, dan dient het theoretische deel opnieuw te worden gevolgd.

Het praktische examen duurt een dag en avond en vindt plaats tijdens een vijfdaagse regionale ringweek die men helemaal moet bijwonen. Tijdens het praktische examen ringt men zowel zelfstandig als in een groep, en wordt men beoordeeld op een flink aantal zaken waaronder het opzetten, afbreken en gebruik van netten en andere vangmaterialen, uithalen, ringen, meten, bepaling van soort-, sexe- en leeftijdsbepaling, en een check van de eigen ring- en vangmaterialen (waaronder bijvoorbeeld bewaarzakjes en weeginstrumenten). Dit gebeurt volgens standaardformulieren waarop scores voor de verschillende onderdelen worden genoteerd.

Deelname aan onderzoekprojecten is verplicht, voor eigen onderzoek dient een gedegen onderzoekplan ingediend en door de ringcentrale goedgekeurd te worden.

De minimumleeftijd voor het verkrijgen van een ringmachtiging is 18 jaar.

Bestaande ringers

Werken in groepen of individueel, maar altijd binnen een (door de ringcentrale goedgekeurd) onderzoekproject. Er is geen systeem waarbij bestaande ringers worden gecertificeerd. Wel kunnen zij ringcursussen en ringweken bijwonen die geregeld op regionaal niveau (praktijk) of in Parijs (theoretische onderwerpen) worden georganiseerd, en die gretig aftrek vinden.

BIJLAGE 5. RINGEN TEN BEHOEVE VAN WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK – SCHETS VAN MOGELIJKE PROJECTEN

A. Bijdrage leveren aan bestaande monitoringsprojecten.

Ringer is onderdeel van groter geheel. Er wordt strikt volgens de voorwaarden van betreffende projecten gewerkt. Individuele rapportages zijn niet noodzakelijk, maar wel eenvoudige tabel met soorten en aantallen per dag in individuele jaarlijkse ringverslag voor VT. Voorbeelden mogelijke projecten:

- a. RingMUS
- b. CES
- c. CES-najaar (gehele jaar): gestandaardiseerd vangen zonder geluid
- d. WRN-pullen roofvogels
- e. pullen VT / nestkaartenproject SOVON

B. Bijdrage leveren aan internationaal ringproject.

Ringer is onderdeel van groter geheel, internationale coördinator. Minimale ringinspanning noodzakelijk (zoals aangegeven door coördinator). Jaarlijkse rapportage naar internationale coördinator, met cc naar VT. Bij te weinig geringd, motivatie waarom. Voorbeelden mogelijke projecten:

- a. Vangen van Veldleeuweriken tijdens de trek
- b. Ringen van Ransuilen

C. Bijdrage leveren aan nationaal ringproject.

Bijvoorbeeld relatief schaarse soorten waarvoor individuele ringer in z'n eentje onvoldoende steekproef kan verzamelen. Ringer is onderdeel van groter geheel, nationaal coördinator. Minimale ringinspanning noodzakelijk (volgens aanwijzingen coördinator). Jaarlijkse rapportage naar nationaal coördinator, met cc naar VT (nationaal coördinator rapporteert jaarlijks naar VT). Bij te weinig geringd, motivatie waarom. Voorbeelden mogelijke projecten:

- a. Steenuilenwerkgroep
- b. Kleurringproject Scholekster
- c. Eendenkooien
- d. Ganzenflappers

D. Eigen lokaal onderzoeksproject.

Ringer stelt onderzoekplan op dat door Vogeltrekstation wordt voorgelegd aan de wetenschappelijke commissie van het Vogeltrekstation. Er wordt strikt volgens de voorwaarden van het onderzoeksplan gewerkt. Veranderingen werkwijze via aanpassen onderzoeksplan (nieuwe toetsing wetenschappelijke commissie). Jaarlijkse rapportage naar VT. Minstens eens per vijf jaar een algemene (uitgebreide) rapportage in Vinkentouw/Limosa/ander wetenschappelijk tijdschrift (die dan geldt als een theoretisch certificeringsmoment (bijscholing/studiedag). Minimale ringinspanning noodzakelijk (volgens onderzoeksplan). Bij te weinig geringd, motivatie waarom. Voorbeelden mogelijke projecten:

- a. Broedbiologie Spotvogel
- b. Biometrie-herkomst Tjiftjaf tijdens de najaarstrek
- c. Dispersie Groenling
- d. RAS-projecten